

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: Управління фінансовими ресурсами органу місцевого
самоврядування

Виконав: здобувач групи ФК23-1зм
спеціальність 072«Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Шевчук Вікторія Володимирівна
(прізвище, ім'я та по-батькові)

Керівник к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Сальникова Т.В.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент _____
(місце роботи)

(посада)

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Шевчук В.В. Управління фінансовими ресурсами органу місцевого самоврядування.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072«**Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок**». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2025.

У роботі розглянуто теоретичні основи управління фінансовими ресурсами органу місцевого самоврядування. Надано характеристику Казанківської ТГ та описано джерела надходжень фінансових ресурсів місцевого бюджету громади. Проведено аналіз використання фінансових ресурсів місцевого бюджету Казанківської ТГ і оцінку ефективності управління фінансами на її прикладі. Виявлені проблеми та запропоновані шляхи вдосконалення фінансового управління в громаді. Розглянуто модернізацію системи фінансового управління на місцевому рівні для підвищення ефективності витрат бюджетних коштів. Окрім того, надано рекомендації щодо оптимізації використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів, що сприятимуть підвищенню стабільності та прозорості в управлінні ресурсами на місцях.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 81 сторінці, містить 11 таблиць, 3 рисунків, 10 додатки. Список використаних джерел включає 49 найменувань.

Ключові слова: орган місцевого самоврядування, управління фінансами, банківський нагляд, фінансові ресурси.

ANNOTATION

Shevchuk V.V. **Financial Resource Management of the Local Government Authority.** Master's Qualification Thesis for the degree of Master in the specialty 072 “Finance, Banking, Insurance, and Stock Market.” – University of Customs and Finance, Dnipro, 2025.

The thesis explores the theoretical foundations of financial resource management by local government authorities. It provides a description of the Kazankivska territorial community (TC) and outlines the sources of financial resource inflows to the local budget of the community. The analysis of the use of financial resources in the local budget of Kazankivska TC is conducted, and the efficiency of financial management is assessed based on this case. The thesis identifies issues and suggests ways to improve financial management within the community. It also discusses the modernization of the financial management system at the local level to enhance the efficiency of budget expenditures. Additionally, recommendations are provided for optimizing the use of financial resources in local budgets, aimed at increasing financial stability and transparency in resource management at the local level.

The Master's thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references, and appendices. The main text is 81 pages long, containing 11 tables, 3 figures, and 10 appendices. The list of references includes 49 sources.

Keywords: local government authority, financial management, banking supervision, financial resources.

ЗМІСТ

ВСТУП		4
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	6
РОЗДІЛ 2	ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПРИКЛАДІ КАЗАНКІВСЬКОЇ ТГ	22
2.1	Загальна характеристика Казанківської ТГ , джерела надходжень фінансових ресурсів місцевих бюджетів	22
2.2	Аналіз використання фінансових ресурсів місцевого бюджету Казанківської ТГ	29
2.3	Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами на прикладі Казанківської ТГ	51
РОЗДІЛ 3	ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ КАЗАНКІВСЬКОЇ ТГ	62
3.1	Модернізація системи фінансового управління на місцевому рівні	62
3.2	Рекомендації щодо оптимізації використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів	67
ВИСНОВКИ		75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		82
ДОДАТКИ		86

ВСТУП

Актуальність дослідження. Управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування є однією з найважливіших складових сучасної системи державного управління, оскільки фінансова стабільність та ефективність місцевих бюджетів безпосередньо впливають на розвиток територіальних громад, їх соціально-економічний потенціал і рівень життя населення. Зважаючи на важливу роль місцевих органів влади в забезпеченні життєдіяльності громад, питання ефективного управління фінансами набуває все більшої актуальності.

В Україні реформи децентралізації, що тривають з 2014 року, значно змінили фінансову архітектуру місцевого самоврядування. У результаті цих змін місцеві органи влади отримали більшу фінансову автономію, що дозволило їм безпосередньо управляти значними бюджетними ресурсами. Однак, поряд із цим, постають нові виклики, такі як забезпечення прозорості фінансових процесів, ефективне використання бюджетних коштів, боротьба з корупцією та забезпечення сталого розвитку громад. У зв'язку з цим, ефективне управління фінансовими ресурсами місцевого самоврядування є надзвичайно важливим як для розвитку окремих громад, так і для країни в цілому.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження основних аспектів управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування в Україні, аналіз існуючих проблем у цій сфері та розробка рекомендацій щодо їх вирішення на прикладі Казанківської ТГ.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення наступних **завдань**:

- вивчити теоретичні засади управління фінансовими ресурсами Казанківської ТГ;
- проаналізувати нормативно-правову базу та механізми фінансового управління на місцевому рівні;
- оцінити стан та ефективність використання фінансових ресурсів на прикладі конкретної територіальної громади;
- виявити основні проблеми у сфері фінансового управління та запропонувати шляхи їх вирішення.

Об'єктом дослідження є система управління фінансовими ресурсами Казанківської об'єднаної територіальної громади.

Предметом дослідження є процеси планування, розподілу та використання фінансових ресурсів Казанківської ТГ, а також методи та інструменти, що застосовуються для забезпечення ефективності фінансового управління на місцевому рівні.

Для проведення дослідження використано комплексний підхід, що включає аналіз нормативно-правових актів, статистичних даних, а також застосування методів порівняльного аналізу (для порівняння показників діяльності досліджуваного ТГ за останні три роки); метод лінійної регресії, економічного аналізу та моделювання.

Практичне значення отриманих результатів надаються відомості про використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх практичного використання.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи з питань державного бюджету, органів місцевого самоврядування, фінансова звітність Фінансового відділу Казанківської селищної ради, наукові публікації з проблем децентралізації та фінансового управління ОМС.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 81 сторінці, містить 10 таблиць, 15 рисунків, 5 додатків. Список використаних джерел складає 32 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування — це частина загальних фінансових ресурсів держави, що забезпечує реалізацію функцій місцевих органів влади. Вони включають доходи, які громада отримує з різних джерел, а також витрати на забезпечення діяльності місцевих органів, реалізацію соціальних програм, інфраструктурних проектів, розвиток економіки та управління територією [47, с. 13]. Поряд з цим, важливим аспектом є ефективне використання цих ресурсів для забезпечення сталого розвитку місцевих громад, що детально аналізується в роботах інших дослідників [45 с. 87].

Таблиця 1.1

Джерела надходжень

За джерелами надходження:		
Податкові та неподаткові доходи місцевих бюджетів.	Дотації та субвенції з державного бюджету.	Інші доходи (прибутки від державної та комунальної власності, гранти, кредити).
За використанням:		
Для фінансування соціально-економічного розвитку (освіта, охорона здоров'я, культура, інфраструктура).	Для утримання органів місцевого самоврядування.	Для розвитку місцевого бізнесу, інвестиційної діяльності.

Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування є одним із основних чинників, що визначають їх здатність виконувати функції на місцевому рівні. Вони охоплюють грошові кошти та інші матеріальні ресурси, що надходять до місцевих бюджетів і спрямовуються на реалізацію завдань місцевого самоврядування, впровадження державних та місцевих програм, розвиток соціальної інфраструктури, а також підтримку економічного розвитку [39, с. 113]. Згідно з Конституцією України та чинним законодавством, органи

місцевого самоврядування мають право використовувати фінансові ресурси для виконання своїх повноважень і зобов'язані ефективно ними управляти [3, с. 56].

Фінансові ресурси на місцевому рівні формуються з різних джерел, таких як власні доходи, дотації та субвенції з державного бюджету, кредити, позики та інші методи фінансування. Для ефективного функціонування місцевих громад важливими є питання фінансової незалежності та прозорості витрат, що безпосередньо впливає на здатність органів місцевого самоврядування реалізовувати соціально-економічні програми та інфраструктурні проекти [35, с. 102]. Зважаючи на це, забезпечення прозорості витрат і належного управління фінансовими ресурсами є одним із пріоритетних завдань для місцевих органів влади, що передбачено як законодавчими актами, так і рекомендаціями міжнародних організацій [41 с. 88].

Фінансові ресурси місцевого самоврядування, зокрема, є сукупністю грошових коштів та інших матеріальних ресурсів, які мобілізуються на місцевому рівні для вирішення різноманітних завдань. Вони включають не лише доходи, а й витрати, що в кінцевому підсумку визначають ефективність управління місцевими органами влади [36, с. 67].

Ці ресурси є важливою складовою функціонування органів місцевого самоврядування та забезпечують можливість розвитку інфраструктури, соціальних ініціатив, підтримки місцевого бізнесу та реалізації локальних програм розвитку [4, с. 157].

Водночас важливими аспектами залишаються питання раціонального використання цих коштів та забезпечення прозорості витрат, що є важливою умовою для забезпечення довіри населення до місцевих органів влади [6, с. 47] [7, с. 58]. Зокрема, саме фінансова незалежність органів місцевого самоврядування визначає їх здатність реалізовувати інфраструктурні проекти та соціально-економічні ініціативи без зовнішніх обмежень [9, с. 76].

Крім того, дослідження показують, що стабільність місцевих фінансів прямо впливає на ефективність управління ресурсами та рівень життя населення в громадах [11, с. 88].

Фінансові ресурси є основним інструментом для реалізації функцій місцевого

самоврядування, тому ефективно управління ними спрямоване на забезпечення соціально-економічної стабільності та розвитку територіальних громад [2, с. 93]. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування можна визначити як сукупність матеріальних засобів, коштів і джерел їх надходження, що використовуються для забезпечення діяльності територіальних громад. Ці ресурси є важливими для виконання широкого спектра завдань місцевого самоврядування, зокрема для реалізації соціальних, економічних і інфраструктурних програм [5, с. 42]. Забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів, їх раціональне планування та прозорість витрат є ключовими аспектами, що визначають успішність управлінських процесів на місцевому рівні [8, с. 51].

До основних складових фінансових ресурсів місцевого самоврядування належать:

Власні доходи місцевого бюджету є основним джерелом фінансування органів місцевого самоврядування, що забезпечують виконання широкого спектру функцій та надання публічних послуг на місцевому рівні. Відповідно до Бюджетного кодексу України, власні доходи місцевих бюджетів включають податки та збори, які стягуються та адмініструються органами місцевої влади, і складають значну частину фінансових ресурсів для розвитку громади. Вони є критично важливими для забезпечення фінансової автономії та незалежності місцевих бюджетів, а також для забезпечення ефективного функціонування соціальної, економічної та інфраструктурної сфери на місцях.

Серед основних джерел власних доходів, визначених у Бюджетному кодексі України, можна виділити такі:

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) — це один із найважливіших податків для місцевих бюджетів. Він є основним джерелом фінансування місцевих бюджетів і стягується з фізичних осіб, що працюють на території громади. Відповідно до ст. 64 Бюджетного кодексу, 60% цього податку надходить до місцевих бюджетів, що робить його ключовим елементом фінансової бази територіальних громад.

Податок на майно — включає в себе податок на нерухоме майно, відмінне від

земельної ділянки, та податок на землю. Згідно з Бюджетним кодексом (ст. 69), цей податок стягується з власників нерухомості та землекористувачів, і його частина спрямовується до місцевих бюджетів. Цей податок має велике значення для формування стабільної фінансової бази громади, оскільки він залежить від майнового потенціалу громади.

Земельний податок — є важливим інструментом мобілізації фінансових ресурсів для місцевих бюджетів. Він стягується з власників земельних ділянок, що знаходяться на території відповідної громади. Земельний податок є стабільним джерелом доходів для місцевих бюджетів, оскільки власність на землю є довготривалою та має значну вартість. Визначення ставок цього податку, згідно з Бюджетним кодексом, здійснюється місцевими органами влади, що дає їм певний рівень гнучкості для регулювання доходів.

Інші місцеві збори та платежі — до цієї категорії належать різноманітні збори, що стягуються на території громади, зокрема, туристичні збори, збори за паркування транспортних засобів, екологічні та інші збори. За визначенням Бюджетного кодексу України (ст. 69), ці збори можуть бути встановлені місцевими радами, що дає їм змогу враховувати специфіку території та потреби громади.

Згідно з ст. 69 Бюджетного кодексу України, органи місцевого самоврядування мають повноваження встановлювати та змінювати ставки місцевих податків і зборів, що дає їм певну гнучкість у мобілізації фінансових ресурсів. Однак важливою умовою ефективного використання власних доходів є чітке та прозоре адміністрування цих податків і зборів, що дозволяє забезпечити стабільне надходження до бюджету та підвищити довіру громадян до органів місцевої влади.

Таким чином, належне управління власними доходами місцевого бюджету є основою для фінансової самодостатності громади та забезпечення сталого розвитку її території, соціальних і інфраструктурних проєктів. Враховуючи положення Бюджетного кодексу України, ефективне адміністрування місцевих податків і зборів є важливим інструментом фінансової політики громади, що сприяє її розвитку і підвищенню якості життя мешканців.

Дотації та субвенції з державного бюджету — це фінансові кошти, які надходять від центрального уряду для покриття дефіциту місцевих бюджетів або для фінансування конкретних проектів та програм на місцевому рівні [38, с. 86]. Дотації можуть бути загальними, що сприяють вирівнюванню рівня розвитку різних територіальних громад, або цільовими, які надаються для реалізації конкретних державних ініціатив на місцевому рівні [28, с. 45]. Субвенції є коштами, що надаються з метою фінансування окремих проектів чи програм, зокрема в сфері освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення тощо [31, с. 54]. Ефективне використання дотацій та субвенцій має важливе значення для забезпечення розвитку соціальних та інфраструктурних ініціатив на місцевому рівні, однак важливою проблемою є їх нерівномірний розподіл, що може призвести до недостатнього фінансування окремих регіонів [17, с. 92].

Залучення позик та кредитів є важливим інструментом для місцевих органів влади, коли виникає потреба в додатковому фінансуванні, зокрема для покриття дефіциту бюджету або реалізації масштабних інфраструктурних проектів [37, с. 136]. Цей інструмент дає можливість швидко реалізувати важливі проекти, але при цьому потребує обережного управління, щоб не створити надмірне боргове навантаження на громаду [2, с. 83]. Водночас залучення кредитних ресурсів повинно супроводжуватися чітким плануванням повернення позик і моніторингом витрат, аби уникнути ризику зростання неплатоспроможності місцевого бюджету [46, с. 45]. Управління борговими зобов'язаннями є важливою складовою фінансової стабільності місцевих органів влади і має бути частиною довгострокової стратегії розвитку громади [32, с. 72].

Інші джерела фінансування органів місцевого самоврядування включають доходи, що надходять від оренди та приватизації комунального або державного майна, а також кошти, отримані через участь у міжнародних фінансових програмах, грантах і інвестиціях. Ці ресурси важливі для розвитку місцевої інфраструктури та забезпечення сталого економічного зростання на рівні громад [40, с. 63]. Оренда комунального майна може стати значним джерелом надходжень до місцевих бюджетів, особливо коли йдеться про нерухомість або земельні ділянки, які не використовуються в поточній діяльності громади [48, с.

67]. Приватизація ж дозволяє місцевим органам самоврядування не тільки отримувати кошти від продажу активів, а й значно поліпшувати управління майном, яке раніше не приносило доходів [10, с. 109]. Крім того, участь у міжнародних фінансових програмах, грантах і залучення інвестицій може забезпечити додаткові ресурси для реалізації інфраструктурних і соціальних проектів, але цей процес потребує наявності належної організаційної структури та досвіду в управлінні зовнішнім фінансуванням [22, с. 58].

Ефективне управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні не лише сприяє стабільності місцевих бюджетів, але й створює необхідні умови для сталого розвитку територіальних громад. Це, в свою чергу, позитивно впливає на якість життя місцевих жителів, розвиток інфраструктури, підтримку місцевого бізнесу та реалізацію соціальних і економічних ініціатив [42, с. 127]. Завдяки раціональному управлінню фінансами, органи місцевого самоврядування можуть успішно реалізовувати проекти, які мають стратегічне значення для громади, зокрема в таких сферах, як освіта, охорона здоров'я, транспорт і комунальні послуги [43, с. 79]. Це дозволяє знижувати рівень соціальної нерівності, підвищувати економічну активність на місцях та залучати додаткові інвестиції, що є ключовими факторами для сталого економічного зростання на рівні територіальних громад [18, с. 58]. Як зазначають Бенедиктова та Петренко (2020), ефективне використання фінансових ресурсів є важливим чинником забезпечення стабільності місцевих бюджетів і сталого розвитку місцевих громад [12, с. 45].

Власні доходи можуть включати:

Податки та збори, що сплачуються фізичними та юридичними особами, відіграють важливу роль у формуванні фінансових ресурсів місцевих органів самоврядування. Ці кошти є основою для виконання функцій місцевого самоврядування та забезпечення розвитку територіальних громад. Серед основних податків та зборів, що надходять до місцевих бюджетів, можна виділити такі категорії:

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) є одним з основних джерел фінансування місцевих бюджетів. Це податок, що сплачується з доходів, які

фізичні особи отримують від трудової діяльності та інших джерел. Серед основних форм цього податку виділяють: ПДФО з доходів у вигляді заробітної плати, який сплачується податковими агентами із зарплат працівників, ПДФО з доходів військовослужбовців, поліцейських та інших представників силових структур, який сплачується із грошового забезпечення та інших винагород, отриманих особами, Мінімальне податкове зобов'язання, яке повинні сплачувати фізичні особи, якщо їх доходи не досягають визначеного мінімуму, ПДФО з доходів, отриманих не за основним місцем роботи, що сплачується фізичними особами за результатом річного декларування.

Податок на прибуток підприємств, у тому числі підприємств і фінансових установ комунальної власності, також є важливим джерелом доходів місцевих бюджетів. Цей податок сплачують підприємства, що здійснюють свою діяльність на території місцевої громади, зокрема з доходів від комерційної та іншої господарської діяльності [44, с. 112]. Податок на прибуток підприємств є суттєвим джерелом фінансування для місцевих органів самоврядування, оскільки він сприяє забезпеченню ресурсами різноманітних соціальних та економічних програм на рівні громади [2, с. 92]. Підприємства, що працюють у межах території громади, мають відповідати вимогам щодо сплати цього податку, що дозволяє органам місцевого самоврядування мати додаткові кошти для розвитку інфраструктури, підтримки бізнесу та соціальних ініціатив [34 с. 78].

Особливо важливим є податок на прибуток підприємств комунальної власності, оскільки він дозволяє місцевим органам влади отримувати доходи від підприємств, що належать територіальним громадам і здійснюють свою діяльність на їхніх територіях. Це може включати різноманітні комунальні підприємства, що займаються постачанням води, тепла, електроенергії, а також підприємства у сферах транспорту чи охорони здоров'я [13, с. 134].

Рентна плата та плата за використання природних ресурсів:

- Рентна плата є важливим джерелом фінансування для місцевих бюджетів, особливо в разі використання природних ресурсів на території громади.
- Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів — це плата за

використання лісів на території громади, виключаючи заготовку деревини в межах рубок головного користування.

- Рентна плата за користування надрами для видобутку корисних копалин загальнодержавного значення, таких як корисні копалини, які видобуваються на території місцевих громад.

Акцизний податок

- Акцизний податок на підакцизні товари, такі як паливо, алкогольні та тютюнові вироби, є ще одним важливим джерелом доходів для місцевих бюджетів:
- Акцизний податок на підакцизні товари, вироблені в Україні та імпортовані на митну територію України.
- Акцизний податок з роздрібною торгівлю підакцизними товарами, зокрема на тютюнові вироби, алкогольні напої та інші товари.

Місцеві податки та збори

- До місцевих податків і зборів належать різноманітні платежі, що сплачуються фізичними та юридичними особами на території місцевої громади:
- Податок на майно, що включає податки на нерухоме майно (як житлову, так і нежитлову нерухомість), сплачений як фізичними, так і юридичними особами.
- Земельний податок з юридичних і фізичних осіб, а також орендна плата за використання земельних ділянок.
- Транспортний податок, що стосується як фізичних, так і юридичних осіб.
- Єдиний податок, сплачуваний юридичними та фізичними особами, зокрема сільськогосподарськими товаровиробниками.

Неподаткові надходження

До неподаткових надходжень відносяться:

- Доходи від власності та підприємницької діяльності місцевих органів самоврядування.

- Адміністративні штрафи та інші санкції, що накладаються на порушників різних норм і правил.
- Адміністративні збори та платежі, що включають оплату за надання адміністративних послуг, таких як реєстрація юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців, а також плата за інші послуги, що надаються органами місцевого самоврядування.

Державне мито та інші неподаткові надходження

- Державне мито за розгляд і оформлення різних документів, таких як оформлення спадщини, дарування, а також оформлення закордонних паспортів.
- Інші неподаткові надходження, до яких належать кошти, отримані від заподіяної шкоди земельним ділянкам, що належать державі або місцевим органам самоврядування.
- Цей перелік податків та зборів є основою фінансових ресурсів місцевих бюджетів, що дає змогу органам місцевого самоврядування здійснювати свою діяльність, розвивати соціальну та інфраструктурну сферу, а також забезпечувати стабільність та розвиток громади.

Таблиця 1.2

Податкові надходження Казанківської ТГ за 2021-2023 року

Податки	2021 рік	2022 рік	2023 рік
ПДФО, що сплачується податковими агентами	24230342,64	25377579,74	26638569,78
ПДФО з грошового забезпечення	4043120,15	9951419,95	6048140,76
ПДФО, що сплачується податковими агентами	8442284,26	8071386,87	10449451,96
ПДФО у вигляді мінім. податкового зобов'язання			8621375,57
ПДФО, що сплач. фіз.особ. за результ. Деклар.	4941868,25	4415409,02	1137513,58
Податок на прибуток підприємств ком. власності	2726,00	7711,00	7442,00

Рентна плата за спец. використання лісових рес.	463,21	4353,71	4790,00
Рентна плата за кор. надрами	12663,57	10824,92	12648,90

Акцизний податок з вироблених товарів (прод.)	888086,40	169152,24	700766,23
Акцизний податок з ввезених товарів (прод.)	3017308,30	812340,94	2659900,44
Акцизний податок з роздрібної торгівлі	738850,48	792502,33	1108098,94
Податок на нерухоме майно	1717163,93	1672313,70	2826367,34
Земельний податок з юр. осіб і фіз осіб	12234396,41	9869005,31	12485985,13
Орендна плата з юр. осіб і фіз. осіб	7751961,70	5963534,91	8079622,57
Транспортний податок	58333,67	87500,00	95833,33
ЄП з юридичних осіб і фізичних осіб	3971680,02	4207751,63	7882468,79
ЄП з сільськ-госп товаровиробників	7562120,58	7608069,11	14429054,02

Загальні фінансові ресурси зазвичай мають високу гнучкість у використанні, що дозволяє місцевим органам влади швидко адаптуватися до змін у потребах громади. Вони використовуються для фінансування як соціальних програм, так і інфраструктурних проектів, а також для покриття адміністративних витрат. Оскільки такі ресурси не мають суворих обмежень за напрямками витрат, органи місцевого самоврядування можуть ефективно реагувати на найбільш актуальні потреби територіальних громад [19, с. 67].

Однак, для забезпечення прозорості та ефективності їх використання, органи місцевого самоврядування повинні дотримуватися принципів бюджетної дисципліни і чітко планувати витрати, щоб уникнути нецільового використання коштів і забезпечити стабільний фінансовий розвиток [16, с. 116].

Цільові фінансові ресурси — це обмежені кошти, що використовуються для виконання конкретних завдань чи проектів, таких як програми, що фінансуються через державні субвенції або міжнародні гранти. Ці ресурси надаються для реалізації певних ініціатив, наприклад, у сфері освіти, охорони здоров'я, екології,

розвитку інфраструктури або соціальних програм [20, с. 95]. Вони є обмеженими за напрямками використання та зазвичай мають чітко визначені умови, які встановлюються державними чи міжнародними організаціями, що надають фінансування.

Цільові фінансові ресурси є важливими для фінансування проектів, які мають визначений соціальний або економічний ефект і відповідають на потреби місцевих громад. Наприклад, державні субвенції можуть бути спрямовані на покриття витрат на модернізацію освітніх установ або лікарень, а міжнародні гранти — на реалізацію екологічних чи інфраструктурних проектів. Важливою особливістю цих ресурсів є їхня цільова спрямованість, що обмежує їх використання лише на певні види діяльності [15, с. 120].

Для ефективного використання цільових фінансових ресурсів місцеві органи влади повинні ретельно планувати та виконувати проекти відповідно до вимог, що висуваються до фінансування, а також забезпечувати прозорість і підзвітність у використанні коштів [21, с. 82].

До основних джерел фінансових ресурсів місцевого самоврядування належать власні доходи, що формуються за рахунок податків і зборів, що сплачуються фізичними та юридичними особами на території місцевої громади, державні дотації та субвенції, які надаються з центрального бюджету для фінансування конкретних програм або покриття дефіциту місцевого бюджету, а також позабюджетні кошти та кредити, що можуть бути залучені для реалізації великих інфраструктурних або соціальних проектів [23, с. 122].

Управління фінансовими ресурсами місцевих органів самоврядування є важливим аспектом забезпечення їх ефективної діяльності. Від правильного використання цих ресурсів залежить рівень розвитку місцевих громад, забезпечення стабільності бюджету та реалізація на місцях державних і місцевих ініціатив [24, с. 87].

Загалом фінансові ресурси органів місцевого самоврядування можна поділити на такі категорії:

Доходи місцевих бюджетів — основне джерело фінансування діяльності місцевих органів самоврядування. Вони включають податкові та неподаткові

надходження, трансферти з державного бюджету, а також інші джерела.

Позабюджетні кошти — це кошти, які не належать до бюджету, але використовуються для фінансування конкретних функцій місцевого самоврядування, наприклад, через спеціальні фонди чи кредити.

Фінансові ресурси, отримані через місцеві позики — органи місцевого самоврядування можуть залучати кошти через випуск облігацій або інші фінансові інструменти для реалізації довгострокових проектів.

Механізм управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні включає важливі етапи:

Планування та прогнозування доходів і витрат — місцеві органи влади повинні передбачити фінансові потоки, планувати доходи та витрати на майбутні періоди, а також визначити пріоритети витрат.

Збір та акумулювання фінансових ресурсів — це процес збору податків, управління державними трансфертами, а також залучення кредитних ресурсів і інвестицій.

Використання фінансових ресурсів — ключовим завданням є ефективно розподілення коштів на важливі напрямки, такі як охорона здоров'я, освіта, соціальні програми та інфраструктурні проекти.

Контроль та звітність — необхідно здійснювати контроль за витратами і перевіряти, чи відповідають фінансові витрати затвердженим планам і бюджету. Для цього використовуються внутрішні та зовнішні аудити.

Один із основних викликів для місцевих органів влади полягає в залежності багатьох громад від трансфертів з державного бюджету. Окрім того, серед основних проблем можна виокремити:

- Низьку ефективність збору податків.
- Неоптимальне використання бюджетних коштів.
- Ризики корупції.

Одним із ключових етапів у розвитку фінансового управління на місцевому рівні в Україні стала реформа фінансової децентралізації, яка розпочалася в 2014 році. Завдяки цьому процесу місцеві органи влади отримали значно більше повноважень щодо управління своїми фінансами, зокрема значну частину

податкових надходжень. Це дозволило громадам збільшити інвестиції в інфраструктуру та реалізацію соціальних проектів, що сприяло підвищенню фінансової незалежності місцевих бюджетів і розвитку територіальних громад [25, с. 44].

Фінансова децентралізація передбачала розподіл частини доходів, таких як податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), податок на майно та інші місцеві податки, безпосередньо до місцевих бюджетів. Крім того, було збільшено обсяг дотацій і субвенцій, що надаються з державного бюджету, що сприяло стабільності місцевих фінансів та забезпеченню розвитку інфраструктури [33, с. 108]. Це дозволило місцевим органам влади більш ефективно управляти ресурсами, покращити якість надання послуг і підвищити соціально-економічний розвиток громад.

Завдяки цій реформі місцеві органи самоврядування отримали більшу фінансову автономію, що дозволило їм здійснювати більш ефективно планування бюджету, реалізовувати інфраструктурні проекти та здійснювати соціальні ініціативи з урахуванням специфічних потреб територіальних громад [26, с. 132].

Децентралізація також сприяла розширенню фінансових можливостей громад, даючи змогу залучати додаткові ресурси через:

Міжбюджетні трансферти — це кошти, що надходять з державного бюджету до місцевих бюджетів для забезпечення фінансування соціальних програм, інфраструктурних проектів та інших ініціатив, визначених на місцевому рівні. З 2015 року в Україні були введені нові механізми фінансування через дотації та субвенції, що стали важливим елементом у системі міжбюджетних відносин. Ці трансферти сприяли вирівнюванню фінансової спроможності територіальних громад, забезпечуючи рівні умови для розвитку всіх регіонів країни, незалежно від їх економічного потенціалу [1, с. 27].

Дотації надаються для покриття загального дефіциту місцевих бюджетів і мають загальний характер, тобто їх можна використовувати на будь-які потреби місцевого бюджету. Субвенції є коштами, що надаються для фінансування конкретних проектів або програм, таких як соціальні ініціативи, підтримка

освіти, охорони здоров'я чи інфраструктури. Ці трансферти є цільовими та обмеженими щодо напрямків витрат, що забезпечує більш ефективне використання коштів на важливі державні та місцеві проекти [14, с. 56].

Кредити та позики стали важливим інструментом фінансування для органів місцевого самоврядування в Україні в умовах обмеженості власних доходів та необхідності реалізації великих інфраструктурних проектів. З початку реформи децентралізації багато місцевих громад почали активно використовувати кредити для фінансування проектів, що включають будівництво, реконструкцію або модернізацію інфраструктури, таких як дороги, комунальні мережі, освітні та медичні заклади [29, с. 128]. Це дозволило пришвидшити темпи розвитку інфраструктури, забезпечити більш комфортні умови життя населення та підтримати економічний розвиток територіальних громад.

Незважаючи на переваги, використання кредитів і позик потребує ретельного управління і планування. Місцеві органи самоврядування мають оцінювати ризики, пов'язані з борговим навантаженням, щоб уникнути надмірних фінансових зобов'язань, які можуть призвести до проблем з обслуговуванням боргу в майбутньому [30, с. 91]. Залучення кредитів дозволяє швидко реагувати на потреби громади та здійснювати важливі проекти, які не можна реалізувати тільки за рахунок бюджетних коштів або міжбюджетних трансфертів.

Залучення кредитів може бути як внутрішнім (випуск місцевих облігацій або позики від національних банків), так і зовнішнім (міжнародні фінансові установи). У разі правильного управління такими ресурсами кредити можуть стати потужним драйвером розвитку місцевих громад, однак важливо підтримувати баланс між борговим навантаженням і фінансовою спроможністю громади [27, с. 75].

Управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування є ключовим елементом для сталого розвитку місцевих громад. Теоретичні принципи цієї діяльності базуються на ефективності, прозорості та відповідальності. Застосування різноманітних методів і механізмів управління фінансами, таких як бюджетування, податковий збір, контроль витрат, залучення інвестицій та прогнозування, є важливими для досягнення стабільності та

розвитку громад у рамках реформи децентралізації.

В таблиці. 1.3 представлена залежність місцевих громад від державних трансфертів: значна частина громад в Україні все ще залежить від дотацій і субвенцій з державного бюджету, що обмежує їхню можливість для самостійного фінансування та розвитку, також спостерігається низька ефективність використання коштів: в багатьох випадках, особливо в малих громадах, фінансове управління є неефективним, що часто призводить до нецільового витрачання ресурсів або їх нераціонального використання, буває виникають корупційні ризики, недостатня прозорість у використанні фінансових ресурсів відкриває можливості для корупційних схем і зловживань, що знижує довіру громадян до місцевих органів влади.

Таблиця. 1.3

Основні джерела фінансування місцевих бюджетів в Україні

Джерело доходу	Опис	частка, %
Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО)	Основне джерело для фінансування місцевих бюджетів	60–70%
Податок на нерухоме майно	Податки на об'єкти нерухомості, що знаходяться на території громади	5–10%
Земельний податок	Податки на землю, яка знаходиться в межах громади	5–7%
Інші місцеві податки та збори	Місцеві податки на підприємницьку діяльність, туризм, інші послуги	3–5%
Трансферти з державного бюджету	Дотації, субвенції, гранти, що надходять з державного бюджету	15–20%

Позитивні тенденції у фінансовому управлінні на місцевому рівні включають створення умов для збільшення місцевих податків і зборів, що дозволить зменшити залежність громад від державних дотацій і субвенцій, особливо в економічно розвинених регіонах.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПРИКЛАДІ КАЗАНКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Загальна характеристика Казанківської територіальної громади.

Казанківська селищна територіальна громада Баштанського району Миколаївської області була створена відповідно до рішення першої сесії Казанківської селищної ради сьомого скликання від 10 січня 2018 року №13/1 «Про добровільне об'єднання громад», яким до її складу було включено 27 населених пунктів Великоолександрівської, Дмитрівської, ДмитроБілівської, Лагодівської, Миколаївської, Михайлівської, Новоданилівської і ТроїцькоСафонівської сільських рад. 12 червня 2020 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 719-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад» до складу громади були приєднані населені пункти Веселобалківської, Каширівської, МиколаГулаківської, Новолазарівської та Новофедорівської сільських рад. За результатами проведення місцевих виборів, рішенням другої сесії восьмого скликання Казанківської селищної ради від 15 грудня 2020 року №33/2 було визначено поточний склад Казанківської громади з 54 населених пунктів, коди яких згідно Кодифікатора адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад (КАТОТТГ) та поточна чисельність населення представлені у додатку 1.

Відповідно до постанови Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів» у Миколаївській області Казанківська селищна територіальна громада входить до складу Баштанського району Миколаївської області. Код КАТОТТГ Казанківської селищної територіальної громади – UA48020130000080862. Адміністративним центром Казанківської громади є селище Казанка.

Загальна площа території громади – 1001,9 км², що становить 4,1% від площі Миколаївської області. Чисельність населення громади станом на

1.01.2024 складає 14331 осіб, що становить 1,3 % від загальної чисельності мешканців Миколаївської області і забезпечує щільність населення на території громади 14,3 осіб на км². Чисельність внутрішньо переміщених осіб, які знаходяться на території Казанківської громади станом на 1.01.2024 складає 1652 особи або 11,5% від загальної чисельності мешканців громади.

Розташована у північно-східній частині Миколаївської області Казанківська селищна територіальна громада межує з вісьмома громадами: з північної сторони - з Долинською і Гурівською територіальними громадами Кіровоградської області; зі сходу - з Лозуватською, Новолатівською і Карпівською територіальними громадами Дніпропетровської області; з південної сторони - з Володимирівською територіальною громадою Миколаївської області; із заходу - з Новобузькою територіальною громадою Миколаївської області і Устинівською територіальною громадою Кіровоградської області. Ключові показники громад-сусідів представлені у Додатку 1. Вони свідчать, що у порівнянні з сусідами Казанківська громада має найбільшу територію, а за чисельністю населення її випереджають: Долинська міська територіальна громада Кіровоградської області, Лозуватська сільська територіальна громада Дніпропетровської області і Новобузька міська територіальна громада Миколаївської області. Порівняно висока чисельність мешканців у цих громадах забезпечує їм і значно більшу густоту населення: від 32,7 до 40,2 осіб на км², у той час, як густота населення Казанківської громади становить лише 16,1 осіб на км².

Таблиця 2.1

Ключові показники громад-сусідів Казанківської ТГ

Назва громади	Значення показників Казанківської громади та громад сусідів				
	Площа громади км ²	Чисельність населення, осіб	Надходження до загального фонду, млн.грн	Видатки загального фонду, млн. грн	Трансфери до загального фонду, млн. грн
Казанківська ТГ	1001,9	14,3	104,82	153,02	66,96

Володимирівська	347,1	3,29	26,73	27,25	16,25
Новобузька	449,3	18,08	100,00	138,68	69,13
Устинівська	940,2	11,76	121,88	281,60	84,13
Долинська	648,2	26,09	203,69	281,60	84,13
Гурівська	624,3	5,47	62,93	84,67	30,51
Лозуватська	564,70	18,46	125,66	164,01	60,54
Новолатівська	274,6	2,45	54,96	56,07	32,45
Карпівська	369,1	5,26	108,99	91,98	17,43

Для адекватної оцінки соціально-економічного рівня Казанківщини серед громад, які мають аналогічні умови розвитку, потрібно зіставляти показники подібних між собою громад – тобто селищних і сільських громад-сусідів. В таблиці 2.1 представлено порівняння між собою показників Казанківської і Устинівської селищних територіальних громад, а також Володимирівської Гурівської, Карпівської, Лозуватської і Новолатівської сільських територіальних громад за наступними показниками: площі громад, чисельності і густоти населення, надходженнями до загального фонду, надходженнями до загального фонду на одного мешканця, місцевими податками і зборами, питомою вагою місцевих податків і зборів у доходах загального фонду, платою за землю (земельний податок разом з орендною платою), видатками загального фонду, видатками загального фонду на одного мешканця, видатками на ЖКГ, видатками на ЖКГ на одного мешканця, видатками на загальну середню освіту, видатками на загальну середню освіту на 1 учня, видатками на освіту, видатками на освіту на одного мешканця, видатками на фізкультуру і спорт, видатками на фізкультуру і спорт на 1 13 мешканця, капітальними видатками, капітальними видатками на 1 мешканця, офіційними трансфертами від органів державної влади, офіційними трансфертами від органів державної влади на 1 мешканця, часткою видатків громади за рахунок трансферів з державного бюджету.

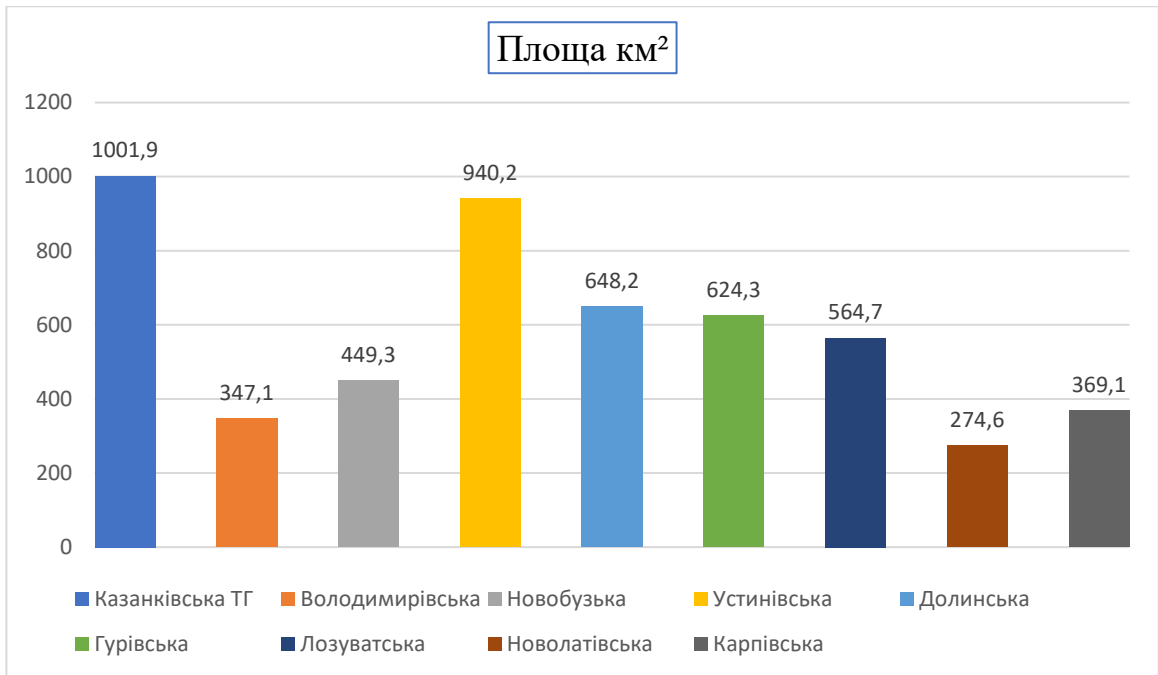

Рис 2.1. Порівняння площі Казанківської ТГ з ТГ сусідами

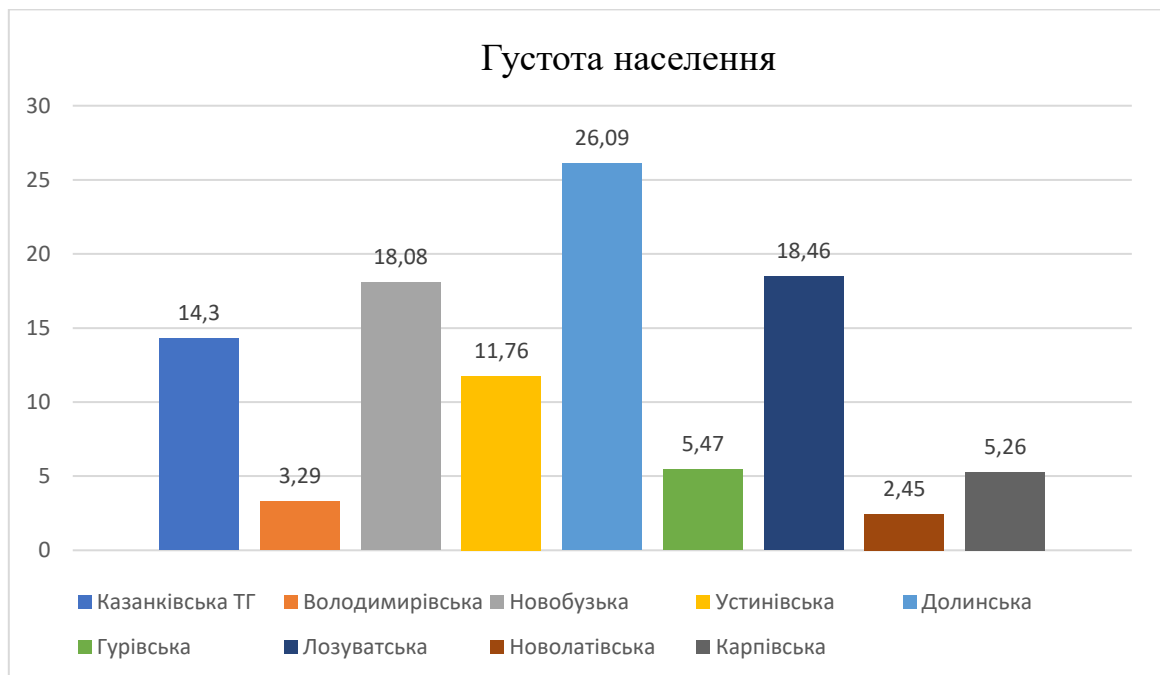

Рис 2.2. Порівняння густоти населення сусідніх громад

Казанківська територіальна громада має потужну систему транспортного сполучення, окрім розгалуженої мережі автомобільних доріг, що з'єднують населені пункти Казанківщини між собою і з громадами-сусідами, територією громади проходять важливі лінії залізничного сполучення Одеської і Придніпровської залізниць. На лінії Долинська - Миколаїв Одеської залізниці на території громади знаходяться залізничні станції «Казанка» та «Новоданилівка»,

а також роз'їзд «Добровільський». На лінії Кривий Ріг – Тимкове Придніпровської залізниці на території Казанківської громади знаходиться залізнична станція «Висунь» і пасажирський зупинний пункт «Утішне», на якому зупиняються приміські поїзди сполученням Долинська – Нікополь. Окрім пасажирського та вантажного потоку країни ці залізничні лінії обслуговують логістичні потреби місцевих підприємців і є надзвичайно важливим фактором інвестиційної привабливості громади для залучення прямих іноземних інвестицій. При цьому особливе значення для соціально-економічного розвитку Казанківської громади має станція «Казанка» – адже на ній зупиняються не тільки приміські поїзди, а й потяги далекого сполучення, на яких лише за 6,5 годин з селища Казанка можна дістатись до столиці України міста Києва.

Казанківська територіальна громада розташована у північно-східній частині Миколаївської області – у степовій зоні в межах Причорноморської низовини. Рельєф території громади переважно рівнинний з незначними перепадами в басейні річки Висунь. Територія має загальний нахил з північного заходу до південного сходу. Водні ресурси громади складають: р. Висунь, р. Боковенька і численні ставки; загальна площа земель водного фонду – 1242,37 га. Річки Висунь і Боковенька є правими притоками річки Інгулець, яка є правою притокою Дніпра. Річки Казанківської громади небагатководні і повільні: похил річки Висунь – 0,9 м/км, глибина від 0,8 до 1,0 м. Водні ресурси виступають джерелом промислового і господарського водопостачання – особливо важливого для розвитку не тільки м'ясо-молочного скотарства та овочівництва, а й інших напрямків сільськогосподарського виробництва, яке є головним видом діяльності мешканців Казанківської громади. Тому загалом у громаді відчувається дефіцит місцевих водних ресурсів. 23 Лісові масиви громади складають полезахисні смуги та малочисельні гаї – землі лісового господарства становлять лише 4% від загальної площі громади – 3965,18 га. Найбільшу площу у громаді становлять землі сільськогосподарського призначення, у ґрунтовому покриві яких переважає чорнозем звичайний малогумусний, важкосуглинковий. У Таблиці 2.3, представлено площі різних категорій земель Казанківської громади.

Категорії та площі земель Казанківської ТГ

Категорії земель	Всього, га
Сільськогосподарського призначення	92058,74
Житлової та громадської забудови	707,17
Промисловості, транспорту, зв'язку	353,4
Землі лісового господарства	3965,18
Землі водного фонду	1242,37
Інше	1861,25
Всього земель:	100188,20

Казанківська селищна територіальна громада визначила у якості своєї стратегічної цілі сталий економічний розвиток для забезпечення високої якості життя мешканців Казанківщини. Саме на це спрямовані усі програмні рішення, які приймає депутатський корпус, саме на це націлена щоденна робота виконавчого комітету селищної ради, який всіляко сприяє розвитку продуктивної виробничої діяльності на території громади.

Основу економічного потенціалу Казанківської селищної територіальної громади складають підприємства, що працюють в сфері сільського господарства, які у виробничій сфері є головними роботодавцями і забезпечують основні платежі до бюджету. Підґрунтям для цього є те, що 92058,7 га або 91,9% від загальної площі громади становлять землі сільськогосподарського призначення, а природно-кліматичні умови на Казанківщині є сприятливими для вирощування зернових, технічних та кормових культур. У той же час розвиток ринкової економіки стимулював появу у громаді значної кількості суб'єктів підприємницької діяльності, які працюють в сфері оптової і роздрібно торгівлі, ремонтування автотранспортних засобів, наданні різноманітних видів послуг.

Таблиця 2.3

Зареєстровані СПД за видами економічної діяльності, одиниць

Галузі та види діяльності	01.2022	01.2023	01.2024
Сільське, лісове та водне господарство	415	415	419
Промисловість у т.ч.:	4	4	4
- Добувна промисловість	3	3	3
- Переробна промисловість	1	1	1
Постачання електроенергії, газу, пару	1	1	1
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	6	7	7
Будівництво	7	7	7
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів	258	258	260
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	37	37	37
Тимчасове розміщування й організація харчування	7	7	7
Інформація та телекомунікації	2	2	2
Фінансова та страхова діяльність	2	2	2
Операції з нерухомим майном	16	16	17
Професійна, наукова та технічна діяльність (право, бухоблік, ветеринарія, архітектура)	17	17	17
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	11	11	11
Освіта	29	29	29
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	10	10	10
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	5	5	5
Надання інших видів послуг	80	80	80
Загалом:	907	908	915

2.2 Аналіз використання фінансових ресурсів місцевого бюджету Казанківської ТГ

Основними фінансовими ресурсами, які використовує Казанківська територіальна громада, є кошти, які накопичуються завдяки надходженням до громади з різних джерел. Це, в першу чергу, податкові надходження, дотації та субвенції з державного бюджету, а також інші фінансові трансферти. Зокрема, на рівні громади важливим джерелом фінансування є надходження від податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), що становить значну частину загальних надходжень до місцевого бюджету. Крім того, важливу роль відіграють кошти, що надходять у вигляді державних субвенцій на фінансування соціальних і інфраструктурних проектів, а також на реалізацію програм, спрямованих на соціальний захист та розвиток інфраструктури.

Таблиця 2.4

Доходи бюджету Казанківської громади, млн. грн.. з прогнозом на 2024 рік

Показники	2021	2022	2023	2024(план)
ПДФО	41,60	47,82	52,90	46,84
Єдиний податок (крім с/г виробників)	3,97	4,21	7,88	8,22
Єдиний податок від с/г виробників	7,60	7,61	14,43	13,00
Додходи від відчуження	0,00	0,16	0,00	
Податок на прибуток ком. Власності	0,00	0,01	0,01	0,01
Плата за землю	12,23	9,87	12,49	12,30
Податок на нерухомість	1,72	1,67	2,83	2,08
Акцизний збір	4,64	1,77	4,47	2,60
Рентна плата	0,01	0,02	0,02	0,02
Інші місцеві податки та збори	5,75	4,71	8,18	10,46
Податкові надходження разом	79,63	79,04	103,21	92,53

Дохід від оренди комунального майна	1,53	1,47	1,61	1,71
Бюджетні трансфери, всього	65,66	55,69	66,96	67,65
У т.ч. освітня субвенція з державного бюджету	47,65	44,67	40,45	48,58

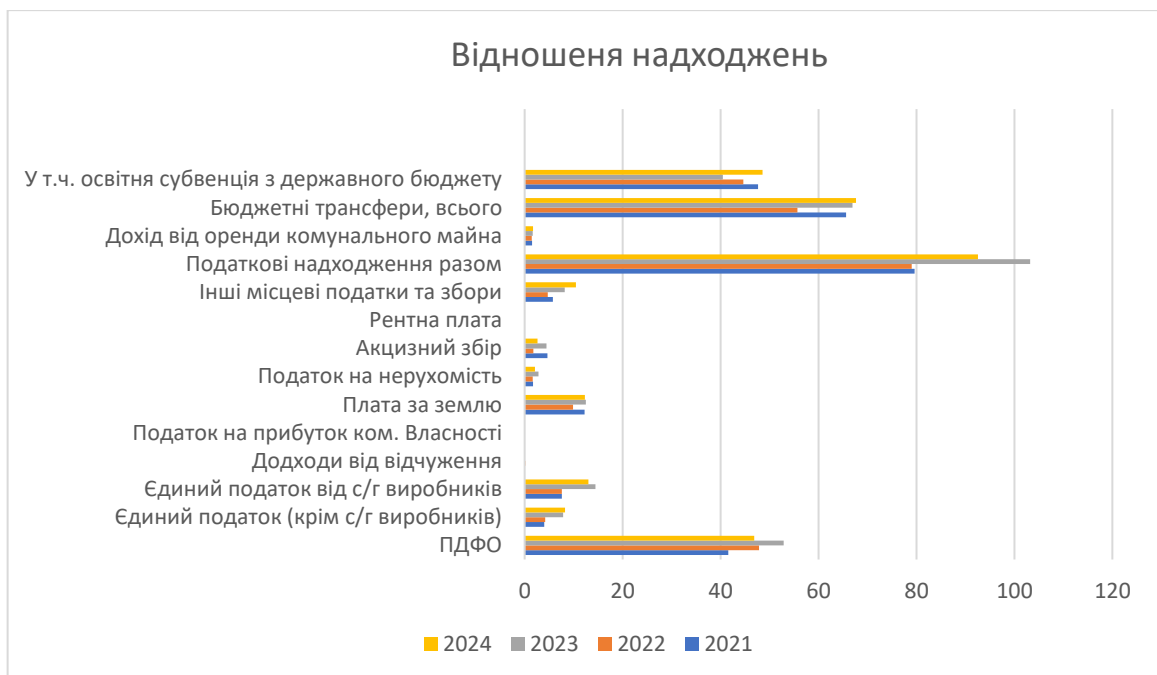

Рис 2.3. Графік відношення надходжень за 2021-2024 роки (2024 рік прогноз)

Відповідно до плану відновлення Казанківської ТГ [49], Місцевий бюджет Казанківської ТГ у 2021 році забезпечив фінансову основу для реалізації важливих соціальних і інфраструктурних програм громади. Бюджет було сформовано на основі ряду джерел надходжень, серед яких значну частину складають податкові надходження, дотації та субвенції. Аналіз основних джерел доходів та їх частка у загальному бюджеті дозволяє зробити висновок щодо ефективності фінансових ресурсів громади та можливостей для подальшого розвитку.

Податки на доходи фізичних осіб, які є основним джерелом наповнення

бюджету, становили 28,37% від загального бюджету. Це свідчить про те, що економіка громади значною мірою залежить від діяльності працюючого населення, що активно сплачує податки. Зростання цих надходжень є позитивним показником, який свідчить про стабільність на ринку праці та позитивний вплив економічної активності місцевих жителів.

Податок на майно, включаючи земельний податок та податок на нерухоме майно, забезпечив 14,82% від загального бюджету громади. Це є важливим джерелом доходу для місцевого самоврядування, особливо в громадах, де розвивається житлова забудова та активне використання земельних ділянок. Структура цих надходжень дає змогу фінансувати необхідні інфраструктурні проекти та соціальні програми.

Єдиний податок, що сплачують підприємці, склав 7,85% від загального бюджету. Це джерело доходів є важливим для забезпечення розвитку малого бізнесу в громаді. Враховуючи підтримку малого підприємництва через доступні податкові умови, ця частка є значною і відіграє важливу роль у стимулюванні економічної активності на місцевому рівні.

Неподаткові надходження, до яких належать адміністративні збори, штрафи та оренда комунального майна, складають 1,10% від загального бюджету. Хоча їх частка не є великою, вони все ж є важливими для покриття поточних витрат на підтримку інфраструктури та органів місцевого самоврядування.

Що стосується трансфертів, то субвенції з державного бюджету, які складають найбільшу частину доходів, становлять 35,38%. Це забезпечує значну частину фінансування для виконання державних програм на місцевому рівні. Дотації та субвенції допомагають Казанківській ТГ збалансувати бюджет і фінансувати важливі соціальні проекти, зокрема у сферах охорони здоров'я, освіти та соціального забезпечення.

Дотації з місцевих бюджетів та субвенції з інших місцевих бюджетів складають відповідно 1,33% та 3,44%. Ці кошти сприяють фінансуванню міжбюджетних трансфертів та вирівнюванню фінансової ситуації між громадами, що дозволяє забезпечити рівномірний розвиток територій.

Таким чином, загальний обсяг надходжень до місцевого бюджету Казанківської ТГ у 2021 році склав достатні кошти для реалізації місцевих програм. Основними джерелами надходжень залишаються податки на доходи фізичних осіб, податок на майно та субвенції з державного бюджету. Водночас важливим є те, що громада має можливість збільшувати свої доходи через оптимізацію збору місцевих податків та підтримку малого бізнесу.

Загалом, бюджет Казанківської ТГ показав позитивну динаміку, з перевищенням планових показників за основними статтями надходжень. Водночас важливою є підтримка ефективної роботи з ресурсами, зокрема податками на майно та земельними податками, для забезпечення сталого розвитку громади в майбутньому.

Місцевий бюджет Казанківської ТГ у 2022 році формувався переважно за рахунок податкових надходжень та трансфертів з державного та місцевих бюджетів. Це забезпечило фінансування соціальних і економічних програм громади. Аналіз джерел доходів дозволяє оцінити ефективність управління фінансами на місцевому рівні та визначити ключові фактори для розвитку бюджету громади.

Податки на доходи фізичних осіб та податки на прибуток, що складають найбільшу частину надходжень, забезпечили 35,35% від загального бюджету громади. Це свідчить про важливість цього джерела доходу для фінансування місцевих потреб, зокрема для реалізації соціальних програм та інфраструктурних проектів. Висока частка податків на доходи фізичних осіб вказує на стабільність економічної ситуації в громаді, а також на наявність економічної активності серед місцевого населення.

Податок на майно, який включає земельний податок та податок на нерухоме майно, склав 13,02% від загального бюджету. Це є важливим джерелом надходжень для місцевого самоврядування, що дозволяє фінансувати будівництво та утримання інфраструктури, зокрема житлової і комунальної.

Єдиний податок, який сплачують малий бізнес і підприємці, забезпечив 8,70% від загального бюджету. Це джерело доходів є важливим для розвитку малого та середнього бізнесу в громаді, а також для створення сприятливих умов

для підприємництва. Значна частка єдиного податку в бюджеті підкреслює роль малого бізнесу в економіці громади.

Неподаткові надходження, до яких відносяться адміністративні збори, штрафи, оренда майна та інші надходження, становлять 0,46% від загального бюджету. Хоча їх частка невелика, вони є важливим елементом фінансування місцевих програм і можуть використовуватися для покриття поточних витрат на адміністративні послуги та інфраструктуру.

Рентна плата за використання природних ресурсів склала лише 0,01% від загального бюджету. Це показує, що громада має обмежене використання природних ресурсів для отримання доходів, однак навіть ця невелика частка може бути важливою для фінансування екологічних та природоохоронних заходів.

Трансферти, зокрема субвенції та дотації з державного бюджету, відіграли значну роль у формуванні доходів бюджету. Субвенції з державного бюджету становлять 33,00% від загального бюджету, що є важливим джерелом для фінансування програм, які реалізуються за рахунок державного фінансування, зокрема в галузях освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення та розвитку інфраструктури.

Дотації з державного бюджету місцевим бюджетам склали 4,59% від загального бюджету. Це також значний внесок у фінансування громадських потреб, забезпечуючи фінансування місцевих соціальних програм.

Дотації та субвенції з місцевих бюджетів, що передбачають перерозподіл коштів між різними громадами, склали 1,81% і 1,75% відповідно. Ці кошти сприяють вирівнюванню бюджетної ситуації серед територіальних одиниць та фінансуванню спільних проектів.

Загалом, бюджет Казанківської ТГ у 2022 році показав достатньо стабільне фінансування місцевих потреб. Основними джерелами доходів залишаються податки на доходи фізичних осіб, податок на майно та субвенції з державного бюджету. Водночас, громада має можливість оптимізувати свої доходи, зокрема через поліпшення адміністрування місцевих податків і зборів, а також підтримку малого бізнесу через сприятливі умови для підприємництва.

Бюджет за 2022 рік свідчить про ефективну фінансову політику громади, хоча значна частина фінансування і надалі залежить від державних трансфертів. Важливо продовжувати роботу над збільшенням доходів від місцевих податків і зборів для зменшення залежності від державних трансфертів і забезпечення більшого фінансування місцевих ініціатив.

У 2023 році місцевий бюджет Казанківської ТГ був сформований переважно за рахунок податкових надходжень та трансфертів з державного та місцевих бюджетів. Зважаючи на економічні умови та фінансову ситуацію в країні, бюджет громади показав помітне зростання в порівнянні з попередніми роками.

Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості стали основним джерелом доходів громади, забезпечивши 30,81% від загального бюджету. Це свідчить про стабільність економічної ситуації в громаді та наявність економічної активності серед місцевого населення, яке активно сплачує податки. Висока частка цього джерела доходу також підтверджує важливість податків на доходи фізичних осіб для фінансування місцевих програм.

Податок на майно, який включає земельний податок та податок на нерухоме майно, забезпечив 13,67% від загального бюджету. Це важливий ресурс для фінансування інфраструктурних та соціальних програм громади. Завдяки великій площі сільськогосподарських угідь та розвитку будівництва, ця стаття надходжень є однією з найважливіших для забезпечення фінансової стабільності місцевих органів влади.

Єдиний податок, який сплачують малий бізнес та підприємці, склав 13% від загального бюджету. Це джерело є важливим для розвитку малого та середнього бізнесу в громаді, забезпечуючи фінансування місцевих програм, а також створення сприятливих умов для підприємництва.

Внутрішні податки на товари та послуги становили 2,6% від загального бюджету. Це джерело доходів залежить від споживчої активності населення і є додатковим фінансовим ресурсом для громади. Водночас, його частка в загальному обсязі бюджету є відносно невеликою, проте стабільно підтримує

місцеві ініціативи.

Неподаткові надходження, до яких належать адміністративні збори, штрафи, оренда майна та інші надходження, склали 1,24% від загального бюджету. Це важливе джерело для покриття поточних витрат на адміністративні послуги та інфраструктуру, хоча їх частка не є великою.

Щодо трансфертів, то субвенції з державного бюджету (23,56%) залишаються одним з найбільших джерел фінансування для Казанківської ТГ. Ці кошти спрямовані на реалізацію державних програм на місцевому рівні, таких як освітні, медичні, соціальні ініціативи та інші пріоритети. Дотації з державного бюджету складають 12,85% від загального бюджету. Вони забезпечують додаткові ресурси для покриття поточних витрат громади та вирівнювання бюджетної ситуації.

Дотації та субвенції з місцевих бюджетів складають відповідно 1,04% і 1,35%. Ці кошти допомагають фінансувати спільні ініціативи серед різних громад та забезпечують рівномірний розвиток територій.

Таким чином, загальний обсяг надходжень до місцевого бюджету Казанківської ТГ у 2023 році показав гарний рівень фінансування місцевих потреб. Основні джерела доходів залишаються стабільними, зокрема податки на доходи фізичних осіб, податок на майно та субвенції з державного бюджету. Водночас громада має можливість збільшувати свої доходи за рахунок оптимізації збору місцевих податків і підтримки підприємництва.

Загалом, бюджет Казанківської ТГ за 2023 рік відзначився позитивною динамікою з перевищенням планових показників. Важливим напрямком на майбутнє залишається розвиток ефективного адміністрування місцевих податків і зборів, а також забезпечення сприятливих умов для розвитку малого бізнесу, що дасть змогу зменшити залежність від трансфертів та зміцнити фінансову стабільність громади.

Аналіз фінансових ресурсів місцевого бюджету Казанківської ТГ за 2021-2023 роки показує певні тенденції, які свідчать про стабільність і зростання економічної активності громади. Основним джерелом надходжень бюджету є податки на доходи фізичних осіб, частка яких зростає з року в рік. У 2023 році

ПДФО склав 30,81% від загального бюджету, що свідчить про стабільне підвищення заробітних плат і збільшення зайнятості на місцевому рівні. Ці доходи є критично важливими для фінансування соціальних програм, таких як освіта, охорона здоров'я та соціальний захист.

Ще одним важливим джерелом доходів є податок на майно, частка якого у 2023 році становила 13,67%. Це пов'язано з великим обсягом сільськогосподарських земель та розвитком будівництва на території громади. Частка цього податку залишалася стабільною протягом трьох років, що вказує на сталий рівень економічної активності в сфері нерухомості та земельних відносин.

Єдиний податок, що становить 13% від загальних доходів бюджету в 2023 році, також свідчить про активність малого та середнього бізнесу, що є важливим фактором для розвитку громади. Місцевий бюджет Казанківської ТГ поступово збільшує частку доходів від підприємницької діяльності, що може сприяти зменшенню залежності від державних трансфертів у майбутньому.

Незважаючи на позитивну динаміку зростання власних доходів, значну частку у формуванні бюджету продовжують займати трансферти з державного та місцевих бюджетів. У 2023 році субвенції та дотації з державного бюджету становили 36,41%, що вказує на певну залежність громади від зовнішнього фінансування. Це є типовим для багатьох українських ТГ, оскільки місцеві бюджети часто не мають достатньо власних коштів для покриття всіх витрат. Однак, варто зазначити, що протягом останніх років частка трансфертів зменшується, що може свідчити про підвищення фінансової самодостатності громади.

Рентна плата та плата за використання природних ресурсів залишаються на дуже низькому рівні, зокрема в 2023 році вона склала лише 0,01% від загального бюджету. Це свідчить про обмеженість доходів від природних ресурсів, хоча їх роль може бути значущою в певних регіонах, де активно використовуються місцеві ресурси.

Неподаткові надходження займають невелике місце в загальному бюджеті, але їх роль у фінансуванні місцевих адміністративних послуг та інфраструктури

також не можна недооцінювати. У 2023 році ці надходження становили 1,24% від загального бюджету.

Протягом трьох років спостерігається поступове зростання місцевих доходів, що є позитивною ознакою для розвитку громади. Зокрема, це стосується зростання надходжень від ПДФО, податку на майно та єдиного податку. Однак залежність від трансфертів і субвенцій з державного бюджету залишається значною, хоча її частка поступово зменшується. Це дає надію на те, що громада зможе досягти більшої фінансової незалежності в майбутньому, якщо буде продовжувати підтримку малого бізнесу та інвестицій в місцеву інфраструктуру.

У цілому, місцевий бюджет Казанківської ТГ за 2021-2023 роки демонструє позитивну динаміку, зростання економічної активності та стабільність в основних джерелах доходів. Однак для досягнення більшої фінансової самодостатності і зменшення залежності від державних трансфертів громада повинна зосередитися на подальшому розвитку підприємницької активності та ефективному використанні власних ресурсів.

Аналіз фінансових ресурсів місцевого бюджету Казанківської ТГ за 2021-2023 роки показує певні тенденції, які свідчать про стабільність і зростання економічної активності громади. Основним джерелом надходжень бюджету є податки на доходи фізичних осіб, частка яких зростає з року в рік. У 2023 році ПДФО склав 30,81% від загального бюджету, що свідчить про стабільне підвищення заробітних плат і збільшення зайнятості на місцевому рівні. Ці доходи є критично важливими для фінансування соціальних програм, таких як освіта, охорона здоров'я та соціальний захист.

Ще одним важливим джерелом доходів є податок на майно, частка якого у 2023 році становила 13,67%. Це пов'язано з великим обсягом сільськогосподарських земель та розвитком будівництва на території громади. Частка цього податку залишалася стабільною протягом трьох років, що вказує на сталий рівень економічної активності в сфері нерухомості та земельних відносин.

Єдиний податок, що становить 13% від загальних доходів бюджету в 2023 році, також свідчить про активність малого та середнього бізнесу, що є важливим

фактором для розвитку громади. Місцевий бюджет Казанківської ТГ поступово збільшує частку доходів від підприємницької діяльності, що може сприяти зменшенню залежності від державних трансфертів у майбутньому.

Незважаючи на позитивну динаміку зростання власних доходів, значну частку у формуванні бюджету продовжують займати трансферти з державного та місцевих бюджетів. У 2023 році субвенції та дотації з державного бюджету становили 36,41%, що вказує на певну залежність громади від зовнішнього фінансування. Це є типовим для багатьох українських ТГ, оскільки місцеві бюджети часто не мають достатньо власних коштів для покриття всіх витрат. Однак, варто зазначити, що протягом останніх років частка трансфертів зменшується, що може свідчити про підвищення фінансової самодостатності громади.

Рентна плата та плата за використання природних ресурсів залишаються на дуже низькому рівні, зокрема в 2023 році вона склала лише 0,01% від загального бюджету. Це свідчить про обмеженість доходів від природних ресурсів, хоча їх роль може бути значущою в певних регіонах, де активно використовуються місцеві ресурси.

Неподаткові надходження займають невелике місце в загальному бюджеті, але їх роль у фінансуванні місцевих адміністративних послуг та інфраструктури також не можна недооцінювати. У 2023 році ці надходження становили 1,24% від загального бюджету.

Протягом трьох років спостерігається поступове зростання місцевих доходів, що є позитивною ознакою для розвитку громади. Зокрема, це стосується зростання надходжень від ПДФО, податку на майно та єдиного податку. Однак залежність від трансфертів і субвенцій з державного бюджету залишається значною, хоча її частка поступово зменшується. Це дає надію на те, що громада зможе досягти більшої фінансової незалежності в майбутньому, якщо буде продовжувати підтримку малого бізнесу та інвестицій в місцеву інфраструктуру.

У цілому, місцевий бюджет Казанківської ТГ за 2021-2023 роки демонструє позитивну динаміку, зростання економічної активності та стабільність в основних джерелах доходів. Однак для досягнення більшої

фінансової самодостатності і зменшення залежності від державних трансфертів громада повинна зосередитися на подальшому розвитку підприємницької активності та ефективному використанні власних ресурсів.

Для того щоб побачити об'єктивний аналіз ефективності використання фінансових ресурсів треба ще подивитись на видатки

Аналіз видатків місцевого бюджету Казанківської ТГ за 2021 рік показує розподіл коштів між основними напрямками діяльності органів місцевого самоврядування. Основну частину видатків займає фінансування відділу освіти, молоді та спорту, що складає 68,18% від загального обсягу видатків. Це свідчить про високу пріоритетність соціальних програм та розвитку освіти в громаді, а також про значні витрати на забезпечення навчальних закладів, позашкільної освіти, спортивної інфраструктури та молодіжних ініціатив.

Таблиця 2.5

Видатки Казанківської ТГ за 2021-2023 роки.

Вид доходу	Сума видатків, за 2021р. тис. грн	Сума видатків, за 2022р. тис. грн	Сума видатків, за 2023р. тис. грн	% від бюджету			% сер.
				21р.	22р.	23р.	
Державне управління	14 244,444	13 756,994	16 403,329	10,12	10,89	11,87	10,96
Охорона здоров'я	4 475,370	3 563,939	6 378,458	3,18	2,82	4,61	3,54
Житлово-комунальне госп.	4 856,471	4 724,006	6 693,992	3,45	3,73	4,84	4,01
Економічна діяльність	115,199	268,797	138,865	0,08	0,21	0,10	0,13
Інша діяльність	73,594	610,200	307,860	0,05	0,48	0,22	0,25
Відділ ОМС	95 977,002	84 351,501	83 082,530	68,18	66,67	60,13	64,99
Соціальний захист	10 040,600	9 523,333	11 216,135	7,14	7,52	8,12	7,59
Орган у справах дітей	523,319	743,355	827,459	0,37	0,59	0,60	0,52
Відділ культури та туризму	9 452,551	7 916,609	9 382,142	6,72	6,26	6,79	6,59
Фінансовий відділ	1 099,892	975,493	3 761,760	0,78	0,77	2,72	1,42
Усього	140858,441	126 434,227	138 192,530	100	100	100	100,00

Другим за величиною напрямком є державне управління, яке отримало

10,12% від загальних видатків бюджету. Ці кошти спрямовуються на утримання органів місцевого самоврядування, адміністративні послуги та виконання функцій державного управління на місцевому рівні, що є важливим для стабільного функціонування громади.

Витрати на охорону здоров'я складають 3,18%, що є достатньо низьким показником, однак це може бути обумовлено специфікою фінансування цієї сфери через державні або обласні програми, а також можливими обмеженнями у фінансуванні на місцевому рівні.

Житлово-комунальне господарство, яке займає 3,45% від загальних видатків бюджету, є важливою статтею, що включає витрати на утримання та розвиток комунальних послуг, водопостачання, водовідведення, вивезення сміття та інші житлово-комунальні послуги. Враховуючи важливість цієї сфери для комфортного життя мешканців громади, зазначене фінансування має на меті забезпечення належного рівня житлово-комунальних послуг.

Фінансування органу з питань праці та соціального захисту населення складає 7,14%. Це надає можливість забезпечити соціальні виплати, допомогу малозабезпеченим, інвалідам, пенсіонерам та іншим вразливим групам населення, що є необхідною складовою стабільності в громаді. Враховуючи значні соціальні потреби громади, цей напрямок отримує чималу частку фінансування.

Інші менш значущі напрямки, такі як орган у справах дітей (0,37%) та організація культурних та туристичних заходів (6,72%), також отримали частину видатків, але їх частка в загальному обсязі бюджету є невеликою. Видатки на економічну діяльність (0,08%) та іншу діяльність (0,05%) свідчать про відносно невеликі витрати в цих сферах, що може вказувати на недостатнє фінансування або відсутність значних інвестицій у ці напрямки.

Фінансування фінансового відділу Казанківської селищної ради складає 0,78% від загального бюджету, що є логічним, оскільки цей орган займається управлінням бюджетними коштами та контролем за їх використанням.

Отже, загальний розподіл видатків місцевого бюджету Казанківської ТГ за 2021 рік відображає пріоритети громади, де основні кошти йдуть на освіту та

соціальну сферу, в той час як інші сектори, такі як економічна діяльність, культура та туризм, отримують обмежене фінансування. Це свідчить про фокусування на соціальних програмах і розвитку інфраструктури для покращення умов життя громадян.

Аналіз видатків місцевого бюджету Казанківської ТГ за 2022 рік виявляє певні зміни у фінансуванні різних секторів порівняно з попереднім роком, однак загальна структура залишається схожою, з акцентом на соціальні програми, освіту та державне управління.

Основним напрямом витрат є відділ освіти, молоді та спорту, як і в попередньому році. У 2022 році на фінансування цієї сфери було витрачено 84,35 млн грн, що становить 66,67% від загальних видатків. Це свідчить про продовження пріоритетності освіти та розвитку молодіжної політики в громаді. Значна частка коштів спрямована на забезпечення навчальних закладів, фінансування спортивних програм та проєктів, а також на розвиток позашкільної освіти.

Державне управління займає другу за величиною частку в бюджеті — 10,89%. Це фінансування спрямоване на підтримку та забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування, а також на адміністративні послуги та виконання функцій на місцевому рівні. Витрати на державне управління є необхідними для підтримки стабільності місцевого управління та організаційної роботи на рівні громади.

Фінансування охорони здоров'я у 2022 році становить 2,82% від загальних видатків, що дещо менше, ніж у попередньому році, але все ж достатньо для підтримки медичних закладів громади, а також для забезпечення необхідних медичних послуг для населення. Можливо, деяка частина видатків на охорону здоров'я була заміщена іншими джерелами фінансування, такими як державні або обласні програми.

Житлово-комунальне господарство отримало 3,73% бюджету, що є помірним рівнем фінансування для утримання і розвитку комунальних послуг у громаді. Це включає в себе витрати на водопостачання, водовідведення, теплопостачання, а також на ремонт та утримання житлових будівель і

інфраструктури.

Витрати на економічну діяльність складають лише 0,21% від загального бюджету, що свідчить про обмежене фінансування в цій сфері. Однак це може бути пов'язано з специфікою економічної ситуації в громаді, де інші джерела фінансування, можливо, не передбачають значних витрат на розвиток підприємництва чи інфраструктурних проєктів.

Фінансування органів соціального захисту населення (7,52%) та органу у справах дітей (0,59%) свідчить про наявність програм підтримки вразливих груп населення, таких як малозабезпечені сім'ї, люди з інвалідністю та діти, які потребують додаткової уваги з боку місцевого уряду. Витрати на соціальний захист включають фінансування різних соціальних допомог, субсидій та програм, спрямованих на підтримку таких категорій населення.

Витрати на організацію культурних та туристичних заходів (6,26%) також є важливою частиною місцевих видатків. Це свідчить про збереження інтересу до культурного розвитку громади, підтримки художніх та культурних ініціатив, а також розвитку туризму як важливого сектора для місцевої економіки.

Нарешті, витрати на фінансовий відділ Казанківської селищної ради складають 0,77% від загального бюджету. Це забезпечує функціонування цього органу, що займається управлінням фінансами та контролем за їх використанням.

Загалом, структура видатків бюджету Казанківської ТГ за 2022 рік показує акцент на соціальну сферу та освіту, що є традиційним для сільських і малих громад, де освіта і соціальні програми займають значну частину витрат. Пріоритети на місцевому рівні залишаються незмінними: підтримка соціальних програм, розвиток освіти та культура, а також забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування.

Для того, щоб покращити фінансову ситуацію громади, важливо не лише оптимізувати витрати, а й знайти додаткові джерела надходжень. У Казанківській громаді є кілька потенційних напрямків для збільшення доходної частини бюджету.

Розширення податкової бази громади: Низький рівень податкових

надходжень, зокрема через малий бізнес і недостатній розвиток місцевої економіки, обмежує бюджет громади.

Важливо провести ревізію та модернізацію системи збору податків на місцевому рівні. Це включає впровадження електронних систем для збору податків, що дозволить спростити процес сплати податків для підприємців і фізичних осіб, а також зменшити випадки ухилення від сплати.

Збільшення кількості платників податків, через розвиток малого бізнесу та залучення нових підприємців можна збільшити кількість платників податків. Це може бути досягнуто шляхом надання податкових пільг на певний період для новостворених підприємств або підприємців, які відкривають бізнес у певних пріоритетних секторах (наприклад, аграрний сектор, туризм, інноваційні технології).

Створення податкових пільг для інвесторів, спрощення податкової системи для підприємств, які інвестують у розвиток інфраструктури, створення нових робочих місць або підтримку місцевих культурних і соціальних ініціатив. Це дозволить залучити більше інвесторів і, відповідно, збільшити надходження до бюджету.

Впровадження додаткових місцевих податків, Казанківська громада може розглянути можливість введення нових місцевих податків, таких як податки на нерухомість або земельні ділянки, що належать юридичним особам. Це дозволить збільшити податкові надходження, особливо від великих підприємств, які мають значні обсяги землі та нерухомості.

Залучення інвестицій через спеціальні економічні зони, Казанківська громада не використовує повною мірою можливості для залучення великих інвестицій, що можуть значно покращити економічну ситуацію.

Створення спеціальних економічних зон. Оскільки для розвитку регіонів важливо залучати нові інвестиції, створення спеціальних економічних зон, що пропонують вигідні умови для інвесторів (податкові пільги, знижки на оренду землі та інші преференції), може стати важливим джерелом додаткових надходжень.

Залучення приватних інвесторів у сферу інфраструктури. Важливо

створювати умови для приватних інвестицій в інфраструктурні проекти громади, зокрема через партнери з великим бізнесом, що дозволить покращити інфраструктуру за рахунок приватного капіталу. Це може бути фінансування будівництва нових доріг, водопостачальних систем або енергетичних проектів.

Розвиток кластерів у перспективних секторах, створення бізнес-кластерів в таких галузях як агропромисловий комплекс, туризм, ІТ або відновлювана енергетика допоможе залучити інвестиції та створити додаткові робочі місця.

Залучення грантів і субсидій від державних та міжнародних організацій, Казанківська громада недостатньо активно використовує доступні гранти та субсидії для розвитку інфраструктури, соціальних програм та культури. Активне залучення грантів, для розвитку інфраструктури, культури, освіти та соціальних програм Казанківська громада може активно шукати гранти від державних органів та міжнародних фондів. Це дозволить без великих витрат на бюджет фінансувати важливі проекти (наприклад, відновлення пам'яток культурної спадщини, будівництво нових шкіл або медичних закладів).

Співпраця з міжнародними донорськими організаціями, громада може подати заявки на гранти міжнародних організацій, таких як ЄС, ООН або Світовий банк. Програми підтримки розвитку місцевих громад часто включають фінансування екологічних, соціальних та інфраструктурних проектів. Наприклад, можна залучити кошти на енергозберігаючі проекти або реалізацію екологічних ініціатив, що допоможе зменшити витрати на енергоресурси в майбутньому.

Розвиток туристичної інфраструктури та культурних ініціатив, недостатній рівень інвестицій у сферу туризму та культури обмежує потенціал громади як туристичного напрямку. Підвищення інвестицій у туризм є важливим джерелом доходу для громад, необхідно сприяти розвитку туристичної інфраструктури, такої як готелі, транспортні мережі, туристичні маршрути та об'єкти культурної спадщини. Залучення інвесторів у сферу туризму через створення «туристичних кластерів» допоможе збільшити надходження від туристичної діяльності та розвитку місцевих підприємств.

Розробка культурних фестивалів та заходів, Казанківська громада має

великий потенціал для розвитку культурного туризму, зокрема через організацію масштабних культурних заходів, фестивалів і свят. Це сприятиме залученню туристів, а також допоможе місцевим підприємцям у галузі послуг (готелі, ресторани, транспорт).

Просування громади на міжнародних платформах, розробка маркетингових стратегій, спрямованих на просування громади як туристичної та культурної локації на міжнародному рівні, дозволить привернути увагу до місцевих ресурсів і залучити додаткові доходи.

Продаж комунальної власності та земельних ділянок, неефективне використання комунальної власності та земельних ділянок обмежує можливості громади для отримання додаткових доходів. Оцінка і продаж неефективно використовуваних земель, на території громади є земельні ділянки, що не використовуються за призначенням, варто розглянути можливість їх продажу або оренди. Це може стати додатковим джерелом доходу, що дозволить реалізувати важливі соціальні та інфраструктурні проекти.

Приватизація об'єктів комунальної власності, які не є стратегічно важливими для громади, також може забезпечити додаткові фінансові ресурси. Водночас, важливо забезпечити належний контроль за цим процесом, щоб уникнути зловживань.

Загальні висновки щодо джерел надходжень:

Збільшення доходної частини бюджету Казанківської громади потребує комплексного підходу, що включає як вдосконалення податкової системи, так і залучення інвестицій у різні галузі, розвиток туризму та культури, а також активне використання можливостей для отримання грантів і субсидій. При цьому важливо забезпечити належний контроль за витратами і створити сприятливі умови для розвитку місцевого бізнесу, що стане основою для сталого економічного розвитку громади в майбутньому.

Для забезпечення сталого економічного розвитку Казанківської громади та ефективного реалізації її стратегічних цілей необхідно не лише оптимізувати витрати, а й значно збільшити доходну частину бюджету. Проблема недостатнього фінансування громади є багатогранною і потребує комплексного

підходу, спрямованого на розширення джерел надходжень.

Покращення податкової системи і розширення податкової бази через стимулювання місцевого бізнесу, впровадження прозорих і сучасних механізмів збору податків, а також податкові пільги для підприємств, що інвестують у розвиток громади, можуть значно збільшити місцеві доходи. Водночас важливим кроком стане залучення нових платників податків через створення бізнес-інфраструктури та підтримку стартапів і малого бізнесу.

Залучення інвестицій через створення спеціальних економічних зон, розвиток інфраструктури для інвесторів та партнерів з приватним сектором стане важливим джерелом додаткових надходжень. Активне використання можливостей для створення кластерів в економічно перспективних секторах, таких як аграрний, IT або екологічні ініціативи, дозволить громадам не лише залучати інвестиції, але й стимулювати економічний ріст через розвиток нових галузей.

Окремою важливою складовою є розвиток туристичної інфраструктури та культурних ініціатив. Туризм є одним з найбільш швидко зростаючих секторів економіки, і Казанківська громада має значний потенціал для його розвитку, зокрема через організацію фестивалів, туристичних маршрутів та збереження культурної спадщини. Створення та просування туристичних об'єктів, а також залучення приватних інвестицій у цю сферу допоможе збільшити надходження від туристичних зборів, що у свою чергу позитивно вплине на місцевий бюджет.

Активна робота з державними та міжнародними грантами також є невід'ємною частиною стратегії залучення фінансів. За допомогою цієї стратегії громада може фінансувати соціально важливі ініціативи, зокрема у сферах освіти, медицини, екології, інфраструктури та культури, без значного навантаження на бюджет.

Не менш важливою є оптимізація використання комунальної власності та земельних ділянок. Їх ефективний продаж або оренда дозволить швидко отримати додаткові фінансові ресурси, які можуть бути спрямовані на реалізацію найбільш пріоритетних проектів. Приватизація не стратегічних об'єктів також може стати джерелом фінансування важливих місцевих ініціатив.

Загалом, для значного покращення фінансової ситуації Казанківської громади необхідно створити сприятливе середовище для бізнесу, активно залучати інвестиції, ефективно використовувати ресурси, а також здійснювати грамотне бюджетне планування. Важливо зберегти баланс між соціальними програмами, розвитком інфраструктури та підтримкою місцевого бізнесу, зокрема малого, який є основою економічної стабільності громади.

Ключові фактори успіху полягають у створенні нових робочих місць, підвищенні рівня життя населення, залученні нових інвестицій та розвитку самодостатності громади, що в довгостроковій перспективі забезпечить стабільне економічне зростання. Це дозволить не лише покращити фінансове становище громади, а й підвищити її конкурентоспроможність у регіональному та національному масштабах.

Таким чином, для досягнення сталого розвитку Казанківської громади важливо враховувати інтереси всіх її жителів, постійно працювати над залученням нових фінансових ресурсів і оптимізувати використання наявних. Це дозволить забезпечити комфортні умови для життя, розвитку місцевого бізнесу та культурних ініціатив, а також зміцнити економічну основу громади.

Прогнозний розрахунок суми податку на доходи фізичних осіб на 2024 рік здійснено із урахуванням надходжень у 2023 році, норм Бюджетного та Податкового кодексів України та прогнозується у сумі 46 833 504 грн. або на 3 790 400 грн. менше очікуваного виконання 2023 року або менше на 7,4 відсотків.

Зменшення даного податку пов'язано з простоями на багатьох установах, через ведення воєнного стану в країні та вилучення ПДФО з військовослужбовців. В структурі загального фонду селищного бюджету на 2024 рік частка податку на доходи фізичних осіб складає 50,1 відсотка, прогнозний обсяг становить 46 833 504 грн. та складається з надходжень: - податку на доходи у вигляді заробітної плати обраховано в сумі 30 238 000 грн., обсяги якого складають близько 65 % від загальному обсязі податку на доходи фізичних осіб, в порівнянні з очікуваним виконанням 2024 заплановано податку більше на 17,0 відсотків або більше на 4 324 847 грн., при цьому враховано: зростання фонду заробітної плати в результаті встановлення мінімальної заробітної плати на рівні

з 01 січня 2024 року – 7100 грн., з 01 квітня 2024 року – 8000 грн. та посадового окладу працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки з 01 січня 2024 року - 3195 грн., з 01 квітня 2024 року – 3600 грн., затвердженого та встановленого прожиткового мінімуму на одну особу з 1 січня 2024 року у розмірі — 2920 грн.. - податок на доходи фізичних осіб у вигляді мінімального податкового зобов'язання, що підлягає сплаті фізичними особами, якого в загальних надходженнях податку на доходи фізичних осіб на 2023 рік складають 16,0 % або 7 495 504 грн., обраховано виходячи з фактичних надходжень податку за відповідний період 2023 року. - по податку на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата (в т.ч. оподаткування орендної плати земельних та майнових паїв), обсяги якого в загальних надходженнях податку на доходи фізичних осіб на 2024 рік складають 17,3% або 8 100 000 грн., обраховано виходячи з фактичних надходжень податку за відповідний період 2023 року та динаміки надходжень у попередніх роках, в тому числі заплановано в порівнянні з очікуваним виконанням 2023 менше на 17.6 відсотка або на 1 429 376 грн. в зв'язку з оплатою боргів за минулі роки; - по податку на доходи фізичних осіб, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування, обсяг якого в загальних надходженнях податку на доходи фізичних осіб на 2024 рік складає 2.1 % або – 1 000 000 грн. обраховано виходячи з фактичних надходжень податку за звітний рік або в порівнянні з очікуваним виконанням 2023 заплановано податку менше на 12 відсотків або на – 124 594 грн.

Стаття надходжень: «Рентна плата». Розрахунок прогнозованої рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів на 2024 рік здійснено з урахуванням обсягу ліміту лісосічного фонду, із застосуванням ставок за заготівлю деревини основних та неосновних лісових порід, затверджених Податковим кодексом.

Прогнозні показники рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів до селищного бюджету на 2024 рік складають 5 000 грн., що на рівні показника затвердженого на 2023 рік. Прогнозні показники рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення до селищного бюджету на 2024 рік складають 15 000 грн., що на рівні

показника затвердженого на 2023 рік.

Стаття надходжень: «Акцизний збір». Надходження акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів на 2024 рік, визначені з урахуванням прогнозних показників індексу споживчих цін та прогнозується по акцизному податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів в сумі 2600 000 грн., в порівнянні з очікуваним виконанням 2023 заплановано податку відповідно до фактичних надходжень. В структурі загального фонду селищного бюджету на 2024 рік частка акцизного податку складає 2,7 відсотка. Стаття надходжень: «Інші місцеві податки та збори». До місцевих податків належать: податок на майно; єдиний податок. До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір. Відповідно до Податкового кодексу України податок на майно складається з: податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (податок на нерухомість); транспортного податку; плати за землю. Прогнозний показник податку на майно до селищного бюджету на 2024 рік залишається майже на рівні із затвердженим показником на 2023 рік (21345300 грн.) та складає 21 851 496 грн. значних змін в законодавстві не відбулося в зв'язку з чим показники залишилися на рівні минулого року.

Прогнозна сума податку на майно на 2024 рік становить 21 851 496 грн., до складу якої включені розрахунки у розрізі юридичних та фізичних осіб з урахуванням приєднаних територій за видами земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності, в сумі 19 771 196 грн., або 90 відсотків від загального обсягу податку зокрема: • земельний податок – 12 280 296 грн., що сплачується в наступних обсягах: - юридичними особами – 1100 096 грн., 44 - фізичними особами – 11 180 200 грн., • орендна плата – 7 490 900 грн., що сплачується в наступних обсягах: - юридичними особами – 4 990 900 грн.; - фізичними особами – 2 500 000 грн.. При обрахунку обсягу плати за землю враховано очікувані надходження у 2023 році, тенденції та динаміку надходжень у попередніх роках, індексація грошової оцінки земель, виходячи з рівня індексу споживчих цін в 2023 році та його темпів, перегляд ставок оподаткування земельного податку по всій території Казанківської селищної

територіальної громади.

Стаття надходжень: «Податок на нерухомість». Розрахунок прогнозної суми податку на нерухомість (податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) на 2024 рік проведено у розрізі об'єктів житлової та комерційної нерухомості, юридичних та фізичних осіб, а також з урахуванням площі об'єктів приєднаних територій і становить 2 080 300 грн., що дорівнює затвердженому показнику на 2023 рік, та зменшується порівняння з очікуваним виконанням 2023 на 445 700 грн. або на 21,4% менше у зв'язку з оплатою в 2023 році боргів за 2022 рік.

Стаття надходжень: «Єдиний податок». Прогнозна сума єдиного податку на 2024 рік становить 21 220 000 грн., і збільшується порівняно із затвердженим показником на 2023 рік на 8829000 грн., або на 71,3 відсотка більше; в порівняння з очікуваним виконанням 2023 року зменшується на 712000 грн., або на 3,3 відсотка. При визначенні прогнозу надходжень єдиного податку враховано зміни законодавства щодо обрахунку податку в частині збільшення податку за рахунок сплати мінімального податкового зобов'язання за 1 га землі та прогнозне зростання споживчих цін у 2023 році для визначення обсягу податку, що прогнозується до сплати платниками III групи.

Таблиця 2.6

Видатки бюджету громади, млн. грн.

Видатки	2021	2022	2023	2024(план)
Державне управління	18,28	17,67	21,83	27,32
Освіта	99,06	85,24	86,86	108,40
Охорона здоров'я	4,50	3,56	6,42	10,57
Соціальний захист та соціальне забезпечення	9,83	9,56	14,14	12,64
Культура і мистецтво	7,67	6,02	7,51	9,29
Фізична культура і спорт	1,72	1,61	2,13	2,59
Житлово-комунальне господарство	5,89	6,74	7,56	12,13

Продовження таблиці 2.6

Економічна діяльність	2,98	0,40	0,53	0,60
Інша діяльність	0,11	0,84	1,45	0,97
Міжбюджетні трансфери	0,26	0,30	4,59	5,23
Всього	150,30	131,94	153,02	189,74

Плата за надання адміністративних послуг прогнозується у сумі 867 000 грн., що на рівні очікуваного виконання 2023 року. Наявні показники свідчать, що найбільшими витратами громади і в 2021-2023 роках були витрати на освіту. Значною мірою ці видатки ґрунтуються на необхідності утримання у належному стані відповідних комунальних об'єктів: шкіл, закладів дошкільної і позашкільної освіти.

2.3 Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами на прикладі Казанківської ТГ

Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами органом місцевого самоврядування Казанківської селищної ради є важливим етапом для визначення здатності органів місцевої влади ефективно розподіляти кошти на потреби громади та забезпечувати її сталий розвиток. Управління фінансами на місцевому рівні має безпосередній вплив на покращення інфраструктури, розвиток соціальних програм та підтримку економічної стабільності громади.

Казанківська селищна рада управляє місцевим бюджетом, який розподіляється на різноманітні напрямки, такі як освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, інфраструктура, адміністративні витрати та культурні заходи. Найбільшу частину бюджету громада спрямовує на освіту — понад 60%, що свідчить про пріоритетність цієї сфери для місцевої влади. Водночас, на соціальний захист витрачається близько 8%, що також є важливим елементом підтримки вразливих груп населення. Однак варто зазначити, що лише 0,1% бюджету спрямовується на підтримку малого бізнесу, що є критично важливим для економічного розвитку громади.

Оцінюючи ефективність використання фінансових ресурсів, можна сказати, що Казанківська селищна рада демонструє прозорість у розподілі

бюджетних коштів, однак є значні можливості для вдосконалення фінансового планування. Хоча місцеві органи влади активно використовують державні трансферти та субвенції для фінансування ключових проєктів, існує потреба в більш детальному прогнозуванні витрат та доходів для забезпечення фінансової стабільності на довгострокову перспективу.

Необхідно відзначити, що витрати на адміністративне управління громади можуть бути оптимізовані. Зокрема, витрати на утримання органів місцевого самоврядування займають значну частину бюджету, що може свідчити про надмірну бюрократію або неефективність внутрішніх процесів. Впровадження сучасних інформаційних технологій та автоматизація процесів може допомогти знизити адміністративні витрати та підвищити ефективність роботи органів влади. Крім того, Казанківська селищна рада має потенціал для покращення в управлінні інфраструктурними проєктами. Хоча частина коштів направляється на ремонт доріг, модернізацію водопостачання та інших комунальних об'єктів, старі комунікації та будівлі залишаються слабкими місцями, що негативно позначається на якості життя мешканців. Для вирішення цієї проблеми важливо залучати додаткові фінансові ресурси, включаючи державні гранти та міжнародні інвестиції.

Однією з головних проблем є недостатнє фінансування для розвитку місцевої економіки та малого бізнесу. Відсутність ефективних програм підтримки підприємців і залучення інвестицій в економіку громади значно обмежує можливості для створення нових робочих місць та розвитку місцевого бізнесу. Розширення фінансування малих підприємств через субсидії, податкові пільги та гранти дозволить стимулювати економічну активність і створювати нові можливості для громади.

Для покращення ефективності управління фінансами Казанківської селищної ради необхідно вдосконалити фінансове планування. Запровадження більш детальних бюджетних прогнозів та розвиток стратегії довгострокового планування дозволить більш ефективно використовувати фінансові ресурси, а також забезпечити фінансову стабільність громади. Крім того, важливим є залучення додаткових фінансових ресурсів через активну участь у програмах

державних субсидій, міжнародних грантах і створення сприятливих умов для інвестицій у місцеву економіку, зокрема через розвиток туризму та інфраструктури. Водночас, інвестування в інфраструктуру має стати пріоритетом, оскільки це не лише покращить умови життя громадян, а й збільшить інвестиційну привабливість громади.

Оптимізація витрат на адміністративне управління та інші аспекти функціонування місцевої влади також є важливим напрямом для підвищення ефективності. Це може включати зменшення витрат на утримання органів місцевого самоврядування, впровадження цифрових технологій для спрощення процедур та моніторингу ефективності витрат. Впровадження таких заходів дозволить значно знизити витрати на адміністрування та зберегти кошти для більш важливих соціальних та інфраструктурних потреб.

Загалом, для покращення ефективності управління фінансовими ресурсами Казанківської селищної ради необхідно здійснити комплексний підхід, який включатиме як оптимізацію витрат, так і залучення додаткових фінансових ресурсів через залучення інвестицій, грантів і програм державної підтримки. Удосконалення фінансового планування, розвиток місцевого бізнесу та інфраструктури, а також підвищення ефективності управлінських процесів є важливими кроками для сталого розвитку громади та покращення якості життя її мешканців.

Прогнозування фінансів на наступний період:

Прогнозування фінансів на наступний період за допомогою лінійної регресії є одним з основних методів, який дозволяє передбачити майбутні значення на основі наявних даних. Лінійна регресія будується на припущенні, що між змінними існує лінійна залежність.

Формула лінійної регресії

Загальна форма рівняння для лінійної регресії виглядає наступним чином:

$$Y = a + bX \quad (2.1)$$

де:

- Y — це залежна змінна, яку потрібно прогнозувати (наприклад, витрати або доходи).
- X — незалежна змінна (наприклад, час, рік або кількість проданих товарів).
- a — це **вільний член** (intercept), який представляє значення Y , коли $X = 0$.
- b — це **коефіцієнт регресії** (slope), який показує, як змінюється Y на одиничну зміну X .

Як розраховуються коефіцієнти a і b ?

Коефіцієнти a і b знаходяться за допомогою методу найменших квадратів, який мінімізує суму квадратів відхилень між фактичними значеннями та значеннями, що отримуються за допомогою лінійної моделі.

Коефіцієнт b (нахил лінії):

$$b = \frac{n(\sum X_i Y_i) - (\sum X_i)(\sum Y_i)}{n(\sum X_i^2) - (\sum X_i)^2} \quad (2.2)$$

Коефіцієнт a (вільний член):

$$a = \frac{\sum Y_i - b(\sum X_i)}{n} \quad (2.3)$$

де:

- X_i — це значення незалежної змінної (наприклад, час або період, за який ведеться облік).
- Y_i — це фактичні значення залежної змінної (наприклад, витрати або доходи).
- n — кількість спостережень або точок даних.

Приклад застосування

Припустимо, ми маємо дані за останні 3 років про витрати бюджету Казанківської громади. Вони записані у вигляді пар "рік" (X) та "витрати" (Y)

Таблиця 2.7

Загальні видатки за 2021-2023 роки.

Рік (X)	Видатки (Y)
2021	140 894 560,09
2022	126 434 226,54
2023	138 192 530,33

Обчислення коефіцієнтів a і b.

Для цього треба підставити відповідні значення у формули для b та a, підсумувати всі необхідні величини та обчислити їх.

Прогнозування витрат на 2024 рік.

Після того як ми обчислимо коефіцієнти, можемо використовувати рівняння лінійної регресії, щоб підставити значення X= 2024 (рік) і отримати прогнозовані витрати.

Оцінка точності прогнози

Щоб оцінити точність прогнози, можна використати такі показники, як **коефіцієнт кореляції (R²)**, який показує, наскільки добре лінійна модель підходить до даних. Якщо R² близький до 1, це означає, що модель добре апроксимує дані і має високу точність.

$$R^2 = 1 - \frac{\sum(Y_i - \hat{Y}_i)^2}{\sum(Y_i - \bar{Y})^2} \quad (2.4)$$

де:

Y_i - фактичні значення

\hat{Y}_i - Прогнозовані значення

\bar{Y} - Середнє значення Фактичних Y

Лінійна регресія є потужним інструментом для прогнозування фінансів на основі наявних даних. Застосувавши цей метод, Казанківська селищна рада може отримати більш точне уявлення про майбутні фінансові потреби та ефективніше планувати бюджет, враховуючи тенденції минулих років. Водночас, для більш складних і нестабільних фінансових умов, можна застосувати й інші методи

прогнозування, такі як багатofакторні регресії або часові ряди, щоб отримати більш точніші й надійніші прогнози.

Щоб провести точне прогнозування витрат бюджету на 2024 рік на основі лінійної регресії, необхідно спочатку обчислити коефіцієнти лінійної регресії, використовуючи дані про витрати за попередні роки. Для цього ми знову будемо використовувати формулу лінійної регресії:

Таблиця 2.8.

Загальні доходи за 2024 роки.

Рік (X)	Видатки (Y)
2021	140 894 560,09
2022	126 434 226,54
2023	138 192 530,33

Позначимо:

- Рік 2021 як $X_1 = 1$,
- Рік 2022 як $X_2 = 2$,
- Рік 2023 як $X_3 = 3$.

Витрати відповідно:

- $Y_1 = 140894560,09 = 140894560,09$,
- $Y_2 = 126434226,54 = 126434226,54$,
- $Y_3 = 138192530,33 = 138192530,33$.

Крок 1: Обчислення коефіцієнтів лінійної регресії

Щоб знайти коефіцієнти a і b , скористаємося формулами для лінійної регресії:

1. Обчислення середнього значення X та Y:

$$\bar{X} = \frac{1 + 2 + 3}{3} = 2$$

$$\hat{Y} = \frac{140894560,09 + 126434226,54 + 138192530,33}{3} = 135173772,32$$

2. Обчислення коефіцієнта нахилу b :

$$b = \frac{\sum(X_i - \bar{X})(Y_i - \bar{Y})}{\sum(X_i - \bar{X})^2} \quad (2.5)$$

Де X_i та Y_i - це конкретні значення для кожного року. Тепер розрахуємо:

Для 2021 року $(X_1 - \bar{X}) = 1 - 2 = -1$, $(Y_1 - \bar{Y}) = 140894560,09 - 135173772,32 = 5720787,77$.

Для 2022 року $(X_2 - \bar{X}) = 2 - 2 = 0$, $(Y_2 - \bar{Y}) = 126434226,54 - 135173772,32 = -8739545,78$.

Для 2023 року $(X_3 - \bar{X}) = 3 - 2 = 1$, $(Y_3 - \bar{Y}) = 138192530,33 - 135173772,32 = 3018758,01$.

Тепер обчислюємо суму

$$\begin{aligned} \sum (X_i - \bar{X})(Y_i - \bar{Y}) &= (-1)(5720787,77) + (0)(-8739545,78) + (1)(3018758,01) \\ &= -5720787,77 + 3018758,01 = -2702029,76 \end{aligned}$$

Тепер обчислюємо суму квадратів:

$$\sum (X_i - \bar{X})^2 = (-1)^2 + 0^2 + 1^2 = 1 + 0 + 1 = 2$$

Отже, коефіцієнт нахилу b буде:

$$b = \frac{-2702029,76}{2} = -1351014,88$$

Обчислення вільного члена a :

$$a = \bar{Y} - b\bar{X} \quad (2.6)$$

$$a = 135173772,32 - (-1351014,88) * 2 = 135173772,32 + 2702029,76 = 137875802,08$$

Прогноз на 2024 рік

Маючи коефіцієнти a і b , можна спрогнозувати витрати на 2024. Для цього підставимо $X = 4$:

$$Y_{2024} = a + b * X = 137875802,08 + (-1351014,88) * 4 \\ = 137875802,08 - 5404059,59 = 132471742,56$$

Прогнозовані витрати бюджету Казанківської громади на 2024 рік за допомогою лінійної регресії складають **132 471 742,56 грн.** Це значення вказує на зниження витрат у порівнянні з 2023 роком (138 192 530,33 грн), що може бути результатом різних економічних або управлінських факторів.

Щоб здійснити прогнозування доходів Казанківської громади на 2024 рік за допомогою лінійної регресії, використаємо подібний підхід, як і для витрат. Ми будемо використовувати ті самі формули для лінійної регресії, але вже на основі доходів за 2021–2023 роки.

Таблиця 2.9.

Загальні доходи за 2024 роки.

Рік (X)	Доходи (Y)
2021	146 885 021,81
2022	135 339 333,40
2023	171 898 336,17

Позначимо:

- Рік 2021 як $X_1 = 1$,
- Рік 2022 як $X_2 = 2$,
- Рік 2023 як $X_3 = 3$.

Дохід відповідно:

- $Y_1 = 146885021,81$,
- $Y_2 = 135339333,40$,
- $Y_3 = 171898336,17$.

Крок 1: Обчислення коефіцієнтів лінійної регресії

Щоб знайти коефіцієнти a і b , скористаємося тими самими формулами для лінійної регресії:

Обчислення середнього значення X та Y :

$$\bar{X} = \frac{1 + 2 + 3}{3} = 2$$

$$\bar{Y} = \frac{146885021,81 + 135339333,40 + 171898336,17}{3} = 151040563,13$$

Обчислення коефіцієнта нахилу b:

$$b = \frac{\sum(X_i - \bar{X})(Y_i - \bar{Y})}{\sum(X_i - \bar{X})^2} \quad (2.7)$$

Для кожного року окремо:

$$\text{Для 2021 року } (X_1 - \bar{X}) = 1 - 2 = -1, (Y_1 - \bar{Y}) = 146885021,81 - 151040563,13 = 4155541,32.$$

$$\text{Для 2022 року } (X_2 - \bar{X}) = 2 - 2 = 0, (Y_2 - \bar{Y}) = 135339333,40 - 151040563,13 = -15701229,73.$$

$$\text{Для 2023 року } (X_3 - \bar{X}) = 3 - 2 = 1, (Y_3 - \bar{Y}) = 171898336,17 - 151040563,13 = 20857773,04.$$

Обчислюємо суму:

$$\begin{aligned} \sum (X_i - \bar{X})(Y_i - \bar{Y}) &= (-1)(4155541,32) + (0)(-15701229,73) + (1)(20857773,04) \\ &= -4155541,32 + 0 - 15701229,73 + 20857773,04 = 25013314,36 \end{aligned}$$

Сума квадратів

$$\sum (X_i - \bar{X})^2 = (-1)^2 + 0^2 + 1^2 = 1 + 0 + 1 = 2$$

Отже коефіцієнт нахилу b:

$$b = \frac{25013314,36}{2} = 12506657,18$$

Обчислення вільного члена a:

$$a = 151040563,13 - (12506657,18) * 2 = 151040563,13 - 25013314,36 = 126027248,77$$

Прогноз на 2024 рік

Маючи коефіцієнти a і b, можна спрогнозувати дохід на 2024. Для цього підставимо $X = 4$:

$$\begin{aligned} Y^{2024} &= a + b * X = 126027248,77 + 12506657,18 * 4 \\ &= 126027248,77 + 50026628,72 = 176053877,49 \end{aligned}$$

Прогнозовані доходи бюджету Казанківської громади на 2024 рік за допомогою лінійної регресії складають **176 053 877,49 грн.** Це значення вказує на зростання доходів у порівнянні з 2023 роком (171 898 336,17 грн), що може бути результатом підвищення економічної активності або змін в оподаткуванні.

Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами Казанківської територіальної громади Миколаївської області демонструє як позитивні, так і негативні аспекти в управлінні місцевим бюджетом. За останні роки спостерігається стабільний приріст доходів, що дозволяє забезпечувати фінансування основних соціальних програм та інфраструктурних проєктів. В 2023 році дохід громади склав 171 898 336,17 грн, що є значним зростанням порівняно з попередніми роками. Прогноз на 2024 рік вказує на подальше збільшення доходів, що свідчить про підвищення ефективності адміністрування податків та зборів на місцевому рівні. Зростання доходів є позитивним сигналом для розвитку громади, однак одночасно ставить перед органами місцевого самоврядування завдання щодо ефективного управління та розподілу отриманих коштів.

З одного боку, витрати громади на соціальні програми, медицину, освіту та інфраструктуру залишаються високими, що є необхідним для підтримки базових потреб населення, але з іншого – наявні ресурси не завжди використовуються оптимально. Наприклад, значна частина витрат йде на соціальний захист вразливих груп населення, хоча є можливість точніше націлювати ці кошти, щоб уникнути неефективного використання фінансів. Водночас, інфраструктура громади потребує подальшої модернізації, оскільки старі комунікації та дороги не лише погіршують якість життя місцевих мешканців, а й знижують інвестиційну привабливість громади. Це вимагає додаткових фінансових ресурсів та стратегічного підходу до залучення зовнішніх інвестицій, зокрема через державні та міжнародні гранти.

Прогнозування фінансових показників на майбутні періоди дає підстави для оптимістичних очікувань щодо зростання доходів, однак для забезпечення сталого розвитку Казанківської громади необхідно звернути увагу на низку проблем. Перш за все, це недостатня підтримка малого бізнесу, що є важливим чинником розвитку місцевої економіки та створення нових робочих місць. На сьогодні лише 0,10% бюджету спрямовано на стимулювання економічної активності, що явно недостатньо для створення сприятливих умов для бізнесу. Для поліпшення ситуації варто збільшити фінансування програм підтримки підприємців, розробити інфраструктуру для малого бізнесу, наприклад, бізнес-інкубатори або coworking-простори, що нададуть ресурси для стартапів.

Крім того, ефективність управління соціальними програмами можна підвищити за рахунок впровадження систем моніторингу та оцінки ефективності, що дозволить краще націлювати допомогу вразливим верствам населення та знижувати адміністративні витрати. Розширення доступу до профілактичних соціальних програм може зменшити необхідність у виплатах та сприяти зменшенню соціальних проблем у майбутньому.

Іншою важливою сферою є культурний розвиток та туризм, на які витрачається відносно невелика частина бюджету. Однак ця сфера має великий потенціал для залучення інвестицій і розвитку громади. Модернізація туристичної інфраструктури, організація культурних заходів, фестивалів та активна реклама на туристичних платформах можуть значно підвищити інтерес до громади і створити нові джерела доходів.

У підсумку, Казанківська територіальна громада демонструє успіхи в управлінні фінансами, зокрема в частині зростання доходів, проте для забезпечення сталого розвитку необхідно зосередитись на ефективному використанні ресурсів. Це включає оптимізацію витрат, розширення програм підтримки малого бізнесу, поліпшення інфраструктури та залучення додаткових фінансових ресурсів через державні та міжнародні гранти. Крім того, важливо постійно удосконалювати системи управління та бюджетного планування для забезпечення максимально ефективного використання наявних фінансів і створення сприятливих умов для розвитку громади.

РОЗДІЛ 3

**НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ
РЕСУРСАМИ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
КАЗАНКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

3.1 Модернізація системи фінансового управління на місцевому рівні

Модернізація фінансового управління на місцевому рівні є ключовим фактором забезпечення сталого розвитку громад в Україні, особливо в умовах реформування місцевого самоврядування та зростаючої фінансової автономії територіальних громад. У цих умовах ефективне використання фінансових ресурсів, а також забезпечення прозорості та підзвітності бюджетних процесів набувають особливої важливості. Казанківська територіальна громада, що розташована в Миколаївській області, є одним із прикладів громади, яка активно працює над удосконаленням своєї фінансової системи. Однак навіть попри позитивні результати, громада стикається з певними викликами, які потребують додаткової уваги для покращення результатів у майбутньому.

Таблиця 3.1**Виконання бюджету Казанківської ТГ за 2021- 2023 роки**

Вид доходу	Уточнюючий річ. план			Фактично			% вик.		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Податкові надходження	40,85	47,8	42,56	41,66	47,82	52,9	101,98	100,06	124,3
Рентна плата	0,01	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	100,05	75,89	87,2
Внутрішні податки	4,55	0,8	0,8	4,64	1,77	4,47	102,15	221,75	558,6
Місцеві податки та збори	32,72	33,89	33,74	33,3	29,41	45,8	101,75	86,78	135,8
Інші надходження	1,58	0,85	0,68	1,61	0,63	2,12	101,63	74,19	312,3
Офіційні трансферти	65,76	56,13	66,73	65,66	55,69	66,59	99,86	99,22	99,8
Усього (без трансфертів)	79,72	83,35	77,8	81,22	79,65	105,31	101,89	95,56	135,4
Усього	145,48	139,48	144,53	146,89	135,34	171,9	100,97	97,03	118,9

Модернізація системи фінансового управління на місцевому рівні є важливим етапом розвитку Казанківської територіальної громади, і аналіз виконання бюджету за період 2021–2023 років дозволяє виявити як позитивні тенденції, так і аспекти, що потребують вдосконалення. У 2021 році податкові надходження були виконані на 101,98%, що є хорошим результатом, оскільки свідчить про ефективну роботу органів місцевого самоврядування та стабільність економічної ситуації в громаді. Підвищена активність підприємств та належне адміністрування податків сприяли досягненню цього показника. Однак у 2022 році податкові надходження знизилися до 100,06%, що вказує на незначне відхилення від плану. Це може бути результатом зміни економічних умов або тимчасових проблем в адмініструванні, однак це відхилення є незначним і не є критичним для бюджету громади. Водночас, 2023 рік став значно успішнішим: податкові надходження були виконані на 124,3%, що свідчить про значне зростання економічної активності, покращення податкової політики та підвищення податкової свідомості серед громадян.

Що стосується рентної плати, то у 2021 році вона була виконана на 100,05%, що є нормальним рівнем виконання. Проте у 2022 році спостерігалось суттєве падіння до 75,89%, що вимагає ретельного аналізу. Це зниження може бути пов'язане з коливаннями на ринку природних ресурсів або з проблемами в адмініструванні рентних платежів. У 2023 році рентна плата була виконана на 87,2%, що є покращенням порівняно з попереднім роком, але все одно не досягла рівня 2021 року. Потрібно більше уваги приділити удосконаленню процесів збору рентних платежів, враховуючи можливі зовнішні економічні фактори, такі як коливання цін на енергетичні товари.

Виконання внутрішніх податків демонструє позитивну динаміку. У 2021 році цей показник становив 102,15%, що є хорошим результатом для громади. Але найбільше вражає виконання внутрішніх податків у 2022 році, яке склало 221,75%. Це свідчить про значне зростання економічної активності, однак таке різке збільшення потребує обережного ставлення в плануванні бюджету, оскільки може бути результатом одноразових факторів, які не повторяться в майбутньому. У 2023 році внутрішні податки перевищили план на 558,6%, що є

рекордним результатом. Проте це також може бути наслідком одноразових надходжень, і для забезпечення стабільності бюджету важливо не покладатися лише на такі непостійні доходи.

Місцеві податки та збори у 2021 році були виконані на 101,75%, що свідчить про ефективну роботу з їх збору. Однак у 2022 році цей показник знизився до 86,78%, що вказує на потребу в удосконаленні процесу збору місцевих податків. У 2023 році цей показник зріс до 135,8%, що свідчить про покращення адміністрування податків та підвищення економічної активності в громаді. Проте потрібно більше уваги приділяти належному контролю за збором місцевих податків і зборів, щоб не допустити зниження цього показника в майбутньому.

Інші надходження також демонструють нестабільність. У 2021 році цей показник становив 101,63%, що є нормальним результатом, але у 2022 році він різко знизився до 74,19%. У 2023 році ж цей показник досяг 312,3%, що є аномальним стрибком. Такий результат може бути викликаний одноразовими надходженнями або змінами в законодавстві, і для забезпечення стабільності бюджету важливо бути обережними з такими доходами, оскільки вони можуть виявитися нестабільними в майбутньому.

Офіційні трансфери виявилися досить стабільними протягом всього періоду, з виконанням на рівні 99,86% у 2021 році, 99,22% у 2022 році та 99,8% у 2023 році. Ці доходи є важливими для фінансування громади, оскільки вони забезпечують стабільний потік коштів з державного або обласного бюджету. Невеликі коливання у відсотках не є критичними, і трансфери продовжують залишатися важливою складовою бюджету громади.

Загалом, виконання бюджету Казанківської громади протягом 2021–2023 років демонструє позитивні тенденції, зокрема в частині зростання податкових надходжень і внутрішніх податків. Водночас є й певні проблеми, пов'язані з рентною платою, місцевими податками та нестабільністю інших надходжень, що потребують додаткової уваги. Модернізація податкової системи, впровадження цифрових технологій у процес збору податків та вдосконалення адміністрування стануть важливими кроками для забезпечення сталого економічного розвитку

громади в майбутньому. Для досягнення стабільності та стійкості бюджету важливо продовжити роботу над удосконаленням процесів планування і контролю, зокрема щодо рентних платежів і інших нестабільних доходів, а також активно працювати над підвищенням фінансової грамотності населення.

Затвердження обсягів фінансування загального та спеціального фондів бюджету Казанківської територіальної громади за 2021–2023 роки є важливими етапами в процесі модернізації фінансового управління та зміцнення фінансової стабільності громади. Ці кроки відображають прагнення покращити ефективність управління бюджетними коштами, що сприяє розвитку інфраструктури, реалізації соціальних ініціатив і підвищенню якості життя населення.

Зокрема, профіцит загального фонду в розмірі 1 595 300,80 гривень у 2021 році, утворений за рахунок залучення вільного залишку бюджетних коштів на початок року, зокрема залишку освітньої субвенції в сумі 623 892 гривні, дозволяє значно зміцнити фінансову базу громади. Це сприяє стабільності фінансів та гнучкості в плануванні витрат, а також дозволяє направити кошти на покриття поточних бюджетних зобов'язань і фінансування інфраструктурних проектів, таких як реконструкція доріг, будівництво нових об'єктів соціального призначення та розвиток комунальних послуг. Передача коштів із загального фонду до бюджету розвитку (спеціального фонду) у сумі 4 406 132,80 гривні підкреслює пріоритетність інвестицій у розвиток громади.

Дефіцит спеціального фонду на рівні 5 105 625,80 гривень у 2021 році був покритий через залучення залишку коштів на початок року (699 493 гривні) та передані кошти із загального фонду. Це дозволяє Казанківській громаді реалізовувати інфраструктурні проекти, що мають довгостроковий вплив на розвиток території, зокрема на покращення інфраструктури і соціального забезпечення.

У 2022 році, затвердження дефіциту загального фонду в сумі 825 282 гривень, а також джерел покриття цього дефіциту через залишки субвенцій з державного бюджету, дозволяє продовжити реалізацію важливих проектів. Наприклад, залишок субвенції на підвищення доступності ширококуткового

доступу до Інтернету в сільській місцевості в сумі 632 601 гривня забезпечує можливість модернізації інфраструктури зв'язку, що є важливим кроком у забезпеченні цифрових послуг для жителів громади та покращенні умов для місцевих підприємств.

Також, залучення залишку субвенції на створення мережі спеціалізованих служб підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі в сумі 15 849 гривень вказує на соціальну відповідальність органів влади та прагнення підтримувати вразливі категорії населення. Подібні кроки сприяють виконанню державної політики на місцевому рівні та підвищенню ефективності використання бюджетних коштів для реалізації соціальних ініціатив.

Крім того, залучення залишку коштів субвенції для соціально-економічного розвитку окремих територій у сумі 176 832 гривні дає змогу підтримувати локальні проекти, спрямовані на розвиток економічного потенціалу та поліпшення умов життя в окремих частинах громади.

У 2023 році, затвердження обсягу фінансування загального фонду бюджету в сумі 11 990 225 гривень з дефіцитом у 11 990 225 гривень, покритим через залучення вільного залишку бюджетних коштів на початок року в сумі 13 298 363 гривні, забезпечує наявність необхідних ресурсів для виконання бюджетних зобов'язань та фінансування поточних витрат. Таке стратегічне рішення дає змогу Казанківській громаді продовжити фінансування важливих соціальних і інфраструктурних проектів, що підвищує ефективність використання ресурсів та сприяє сталому розвитку громади.

Залишки субвенцій на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій та створення мережі спеціалізованих служб підтримки осіб, постраждалих від насильства, забезпечують додаткове фінансування для локальних ініціатив і розвитку соціальної інфраструктури громади. Передача коштів із загального фонду до бюджету розвитку (спеціального фонду) на суму 1 308 138 гривень також відіграє важливу роль у фінансуванні ключових інфраструктурних проектів.

З атвердження обсягу фінансування спеціального фонду бюджету з дефіцитом 1 938 660 гривень і визначення джерел покриття через залишки бюджетних коштів на початок року та передані кошти з загального фонду дає можливість спрямувати ресурси на довгострокові інвестиції в інфраструктуру громади. Це включає будівництво та реконструкцію об'єктів, які мають прямий вплив на покращення умов життя жителів громади.

3.2 Рекомендації щодо оптимізації використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів Казанківської територіальної громади

Оптимізація фінансових ресурсів місцевих бюджетів Казанківської територіальної громади є важливим стратегічним завданням, що має на меті забезпечити ефективне використання бюджетних коштів для сталого розвитку громади, покращення якості життя її мешканців і стимулювання економічного зростання. В умовах економічної нестабільності та фінансових труднощів цей процес стає критично важливим для забезпечення фінансової стійкості громади та її успішного функціонування в довгостроковій перспективі. Оптимізація бюджету вимагає не лише раціонального управління витратами, а й активного пошуку нових джерел доходів, сприяння розвитку місцевого підприємництва, а також впровадження інноваційних технологій для підвищення ефективності фінансових процесів. Це дозволить не тільки збалансувати місцеві фінанси, але й забезпечити стійкий економічний розвиток та покращення умов життя в громаді[38. с. 91].

Одним з ключових напрямків оптимізації фінансових ресурсів є збільшення надходжень від рентних платежів, які складають важливу частину місцевого бюджету. У зв'язку з цим необхідно переглянути тарифи та нормативи на використання природних ресурсів, таких як земля, водні ресурси і корисні копалини. Визначення справедливої та актуальної вартості цих ресурсів, а також коригування ставок рентних платежів, здатне суттєво збільшити доходи громади.

Для реалізації цієї мети важливо впроваджувати сучасні технології моніторингу, які дозволять ефективно контролювати використання природних

ресурсів і знизити рівень нелегального видобутку чи забруднення. Окрім того, цифровізація процесу збору рентних платежів допоможе зменшити адміністративні витрати, автоматизувати операції та забезпечити більшу прозорість і зручність для платників податків, що позитивно вплине на взаємодію громади з громадянами та підприємствами.

Однією з основних складових фінансової стабільності громади є ефективне адміністрування місцевих податків і зборів. Проблеми з виконанням плану за місцевими податками, які виявилися за підсумками 2022 року (лише 86,78% виконання), свідчать про наявність серйозних труднощів у цій сфері. Для покращення ситуації та досягнення належного рівня збору податків необхідно вжити низку комплексних заходів[17. с. 73].

По-перше, критично важливо провести масштабну інформаційно-просвітницьку роботу серед населення, спрямовану на підвищення обізнаності громадян щодо важливості виконання своїх податкових зобов'язань. Відповідні інформаційні кампанії повинні акцентувати увагу на тому, як саме податки сприяють розвитку місцевої інфраструктури, покращенню умов життя та наданню соціальних послуг. Це допоможе підвищити рівень податкової свідомості та дисципліни серед мешканців громади.

По-друге, необхідно здійснити перегляд ставок місцевих податків, щоб вони були не лише економічно обґрунтованими та відповідними місцевим умовам, але й не створювали надмірного фінансового навантаження на громадян та бізнес. Враховуючи економічну ситуацію в громаді, важливо запровадити гнучку систему податкових пільг, яка б підтримувала як малий та середній бізнес, так і соціально вразливі верстви населення. Це дозволить збалансувати бюджетні надходження та мінімізувати економічний тиск на місцевих жителів.

Ще одним важливим кроком є впровадження онлайн-платформ для подачі податкових декларацій та здійснення податкових платежів. Цифровізація цих процесів значно спростить взаємодію між платниками податків і органами місцевої влади, а також підвищить прозорість фінансових операцій. Окрім зручності для громадян, онлайн-системи дозволяють зменшити бюрократичні процедури, покращити контроль за надходженнями та знизити ризики корупції.

Технологічні рішення створюють чітку трасування кожної фінансової операції, що забезпечує кращу звітність і дає змогу своєчасно виявляти порушення[32. с. 43].

Загалом, оптимізація адміністрування місцевих податків та зборів, зокрема через запровадження нових механізмів збору та поглиблення інформування громадян, дозволить підвищити ефективність фінансової системи громади, сприяючи її стійкості та економічному розвитку.

Оптимізація фінансових ресурсів громади неможлива без пошуку нових і ефективних джерел доходів. Одним з найбільш перспективних і сталих шляхів для збільшення бюджетних надходжень є раціональне використання комунального майна. Нерухомість і земельні ділянки, що знаходяться у власності громади, можуть стати важливим фінансовим ресурсом, забезпечуючи стабільні доходи через оренду, продаж або інші форми використання. Для цього необхідно розробити прозорі та ефективні механізми оренди та продажу комунальних активів, що зменшать ризики зловживань та забезпечать вигоду для громади. Важливо створити чіткі та справедливі умови для участі в тендерах та аукціонах, а також впровадити сучасні технології для онлайн-управління активами, що дозволить знизити адміністративні витрати і підвищити рівень прозорості процесів.[19, с.132].

Ще одним важливим напрямком є залучення інвестицій, що може стати ключовим фактором для економічного розвитку громади. Для цього необхідно створювати сприятливі умови для розвитку місцевого бізнесу та підтримки підприємницької активності. Одним з ефективних інструментів є надання податкових пільг для новостворених підприємств, субсидії та гранти для малого і середнього бізнесу. Ці заходи допоможуть стимулювати розвиток нових бізнесів, що, в свою чергу, сприятиме створенню робочих місць, підвищенню економічної активності та залученню додаткових фінансових ресурсів. Програми підтримки підприємців можуть включати допомогу в реалізації інфраструктурних проєктів, удосконалення навчальних програм для бізнесменів, а також надання консультаційної підтримки для стартапів.

Таким чином, поєднання ефективного управління комунальним майном і активної підтримки місцевого бізнесу дозволить не лише збільшити доходи місцевого бюджету, але й створити умови для сталого економічного зростання громади в довгостроковій перспективі.

Для забезпечення фінансової стабільності громади надзвичайно важливо розробити та впровадити ефективну систему прогнозування доходів місцевого бюджету. Така система має базуватись на використанні сучасних аналітичних інструментів, що дозволяють не лише точно оцінювати поточні доходи, але й враховувати потенційні економічні коливання, сезонні фактори та інші змінні, які можуть впливати на фінансові потоки.[27, с. 198].

Підвищена увага до точності прогнозування доходів дозволить оперативно реагувати на зміни в економічній ситуації, своєчасно коригувати бюджет і вжити необхідних заходів для оптимізації фінансових потоків. Наприклад, у разі очікуваного зниження доходів через економічний спад або інші зовнішні фактори, можна буде передбачити це заздалегідь і скоригувати витрати, зберігаючи при цьому фінансову стабільність громади.

Гнучкість бюджетних механізмів, яка забезпечується чітким прогнозуванням та оперативним реагуванням на зміни, дозволяє ефективно адаптувати фінансову політику громади до нових викликів. Це також забезпечить можливість реалізації важливих соціальних і інфраструктурних проектів без втрат у випадку несприятливих змін економічної ситуації, що є важливим аспектом сталого розвитку громади.

Прозорість у фінансовому управлінні є основою для зміцнення довіри між місцевими органами влади та громадянами. Відкритість щодо використання бюджетних коштів допомагає людям розуміти, як ефективно витрачаються їхні податки і яким чином реалізуються соціальні та інфраструктурні проекти. Регулярна публікація детальних фінансових звітів на офіційних платформах дозволить громадянам легко отримувати доступ до актуальної інформації про фінансові потоки, що підвищить рівень довіри та відповідальності перед населенням[31, с. 115].

Окрім того, важливо організувати активне залучення громадян до процесу бюджетного планування, що стане ще одним кроком до підвищення прозорості та інклюзивності. Використання таких форматів, як громадські слухання, онлайн-опитування або спеціалізовані відкриті платформи, дозволить мешканцям не лише висловлювати свої пропозиції, але й безпосередньо впливати на рішення щодо розподілу бюджетних коштів. Це створить ефективний механізм зворотного зв'язку, що допоможе більш точно врахувати потреби громади при формуванні бюджету. Завдяки такому підходу громадяни відчуватимуть свою причетність до процесу ухвалення рішень, що сприятиме підвищенню їхньої участі в громадському житті та активізації підтримки ініціатив місцевої влади.

Інвестування в інфраструктуру громади є одним з основних факторів, що сприяє її сталому розвитку і підвищенню якості життя її мешканців. Розвиток та модернізація ключових інфраструктурних елементів, таких як транспортні мережі, енергетичні системи, водопостачання та соціальні об'єкти, значно поліпшують умови для повсякденного життя. Це не лише підвищує комфорт і безпеку мешканців, а й створює більш привабливі умови для розвитку бізнесу. Добре розвинута інфраструктура сприяє залученню інвестицій, знижує витрати для підприємців і створює можливості для розширення місцевої економіки.[43, с. 231]

Крім того, важливою складовою економічного розвитку громади є підтримка місцевих підприємців. Надання пільгових кредитів, участь у інвестиційних програмах, а також фінансові субсидії для малого та середнього бізнесу можуть стати потужним стимулом для розширення підприємств і створення нових робочих місць. Така підтримка допоможе підприємцям модернізувати виробництво, розширити асортимент продукції чи послуг, а також освоїти нові ринки. У результаті, це не лише сприятиме економічному зростанню громади, але й підвищить її конкурентоспроможність на регіональному та національному рівнях. Створення сприятливого середовища для бізнесу має безпосередній вплив на загальний добробут мешканців громади та сприяє зниженню рівня безробіття.

Впровадження цифрових технологій у податкову систему є важливим кроком для підвищення її ефективності та зручності для громадян і бізнесу. Автоматизація процесів подачі податкових декларацій та сплати податків дозволить значно зменшити бюрократичні перешкоди, спростити взаємодію з органами податкової служби та скоротити час, який витрачається на виконання податкових зобов'язань. Це не лише полегшить життя платникам податків, але й забезпечить більш швидке і точне оброблення даних.

Цифрові платформи також створюють умови для більш прозорого збору податків, адже всі операції можна відслідковувати в реальному часі, що зменшує можливості для маніпуляцій та корупційних зловживань. Ключовою перевагою цифровізації є те, що вона дає змогу побудувати чітку систему контролю і моніторингу, що забезпечує підвищену відповідальність і сприяє створенню довіри між органами влади та платниками податків. Водночас, завдяки онлайн-платформам, процеси звітності і оплати стають значно зручнішими та доступнішими для широкого кола користувачів. Це сприяє не лише підвищенню рівня податкової дисципліни, а й покращенню взаємодії між громадянами, бізнесом і державою, що, в свою чергу, позитивно впливає на економічну стабільність громади.[39, с. 16]

Оптимізація фінансових ресурсів місцевих бюджетів Казанківської територіальної громади є важливим стратегічним завданням, яке спрямоване на забезпечення сталого економічного розвитку, покращення якості життя мешканців та зміцнення фінансової стабільності. Цей процес охоплює не лише управління витратами, а й пошук нових джерел доходів, ефективне використання комунального майна, впровадження інноваційних технологій та покращення взаємодії з громадянами.

Збільшення доходів громади через рентні платежі, перегляд ставок за використання природних ресурсів та впровадження сучасних технологій моніторингу є важливими кроками для наповнення бюджету. Цифровізація процесів збору податків і рентних платежів не лише зменшує адміністративні витрати, але й підвищує прозорість та зручність для платників податків. Це

сприяє зниженню корупційних ризиків та створенню чіткої системи контролю, що покращує взаємодію з громадянами та підприємствами.

Покращення системи збору місцевих податків є ще одним важливим аспектом для забезпечення фінансової стабільності громади. Підвищення податкової дисципліни серед мешканців через інформаційно-просвітницьку роботу, перегляд ставок місцевих податків і запровадження податкових пільг для малого та середнього бізнесу дозволить збалансувати бюджет, знижуючи економічний тиск на громадян і підприємців.

Пошук нових джерел доходів через ефективне використання комунального майна також є важливою складовою оптимізації. Оренда чи продаж земельних ділянок та нерухомості, а також впровадження прозорих механізмів оренди та продажу комунальних активів можуть значно покращити фінансову ситуацію громади. Крім того, залучення інвестицій та підтримка місцевого бізнесу через надання податкових пільг і субсидій створять умови для розвитку підприємництва, збільшення робочих місць і підвищення економічної активності.

Важливим кроком для забезпечення фінансової стабільності є також впровадження системи прогнозування доходів місцевого бюджету, що дозволяє оперативно реагувати на зміни економічної ситуації та коригувати бюджет за необхідності. Гнучкість бюджетних механізмів дозволяє швидко адаптувати фінансову політику громади до нових викликів і гарантує, що важливі соціальні та інфраструктурні проекти будуть реалізовані навіть у разі економічних труднощів.[38, с. 79]

Прозорість фінансового управління та активне залучення громадян до процесу бюджетного планування значно підвищують довіру до органів місцевої влади. Публікація регулярних фінансових звітів і організація громадських слухань дають мешканцям змогу безпосередньо впливати на формування бюджету, що сприяє підвищенню рівня участі в громадському житті та покращенню підтримки ініціатив місцевої влади.

Інвестування в інфраструктуру та підтримка бізнесу є необхідними умовами для сталого розвитку громади. Розвиток транспортної, енергетичної та

соціальної інфраструктури значно покращує умови життя, а також створює можливості для розвитку місцевого бізнесу. Пільгові кредити, інвестиційні програми та субсидії для малого і середнього бізнесу сприятимуть розвитку підприємництва, що, в свою чергу, стимулюватиме економічне зростання громади.

Модернізація податкової системи через впровадження цифрових технологій дозволить значно підвищити її ефективність і прозорість. Автоматизація процесів подачі декларацій та сплати податків скоротить бюрократичні перешкоди та забезпечить більшу зручність для платників податків. Цифрові платформи дозволяють знижувати ризики корупції та створюють чітку систему контролю, що підвищує відповідальність і сприяє створенню довіри між органами влади та громадянами[12, с. 171].

Загалом, комплексний підхід до оптимізації фінансових ресурсів Казанківської територіальної громади дозволить забезпечити її фінансову стабільність, створити умови для сталого розвитку, покращити інфраструктуру і якість життя мешканців, а також зміцнити довіру між органами місцевої влади і громадянами.

ВИСНОВКИ

Аналіз фінансового управління Казанківської територіальної громади та пропозиції щодо оптимізації використання місцевих бюджетних ресурсів дають змогу сформулювати кілька ключових висновків, що відображають як поточний стан фінансової ситуації громади, так і її перспективи розвитку. Загалом, спостерігаються позитивні тенденції, проте водночас є низка проблем, які потребують уваги та системного вдосконалення для забезпечення ефективного функціонування громади в майбутньому.

Одним із ключових аспектів фінансового розвитку Казанківської територіальної громади є очікуване зростання доходів у 2024 році до рівня близько 176 мільйонів гривень, що на 5 мільйонів більше порівняно з попереднім роком (171 мільйон). Це свідчить про значне покращення в процесах адміністрування податків і зборів, а також може бути результатом позитивних змін у податковій політиці або збільшення економічної активності в регіоні. Зростання доходів створює реальні можливості для реалізації важливих соціальних та інфраструктурних проєктів, що дозволить не тільки покращити якість життя місцевих жителів, але й сприятиме сталому розвитку громади в майбутньому. Цей приріст є позитивним сигналом для подальшого вдосконалення фінансового управління та залучення додаткових ресурсів для вирішення ключових завдань розвитку.

Однак, не менш важливою є не лише тенденція до зростання доходів громади, а й питання їх ефективного використання. У зв'язку з тим, що бюджет Казанківської територіальної громади продовжує збільшуватись, необхідно забезпечити його раціональний і збалансований розподіл між різними сферами діяльності. Це вимагає детального планування витрат, щоб кожна гривня була спрямована на досягнення максимального результату, зокрема в рамках розвитку соціальних програм, модернізації інфраструктури, підтримки малого та середнього бізнесу, а також на реалізацію інших стратегічних пріоритетів. Підвищення ефективності фінансових витрат дозволить не лише задовольнити потреби громади в короткостроковій перспективі, а й закладе міцну основу для

сталого економічного розвитку та покращення якості життя її жителів у майбутньому.

Незважаючи на позитивні тенденції зростання доходів громади, у використанні фінансових ресурсів все ще існують проблеми, які потребують ретельного аналізу та вирішення. Однією з основних проблем є неефективне використання частини коштів, зокрема на соціальний захист вразливих категорій населення. Хоча підтримка цієї категорії є важливим елементом соціальної політики громади, на жаль, не завжди бюджетні кошти витрачаються раціонально, а їх розподіл може бути не завжди оптимальним. Це свідчить про необхідність удосконалення системи моніторингу та оцінки ефективності соціальних програм. Важливо забезпечити, щоб допомога надавалася тим, хто її справді потребує, а також максимально уникати надмірних адміністративних витрат, які часто знижують ефективність програм. Оптимізація цих витрат дозволить звільнити додаткові кошти, які можуть бути перенаправлені на інші пріоритетні напрямки, такі як розвиток інфраструктури чи підтримка малого бізнесу, що також важливо для соціально-економічного розвитку громади.

Однією з найактуальніших проблем Казанківської територіальної громади є стан інфраструктури, зокрема якість доріг і комунікаційних мереж. Ці питання безпосередньо впливають на рівень життя місцевих жителів та мають стратегічне значення для залучення інвестицій. Адже застаріла та неналежно функціонуюча інфраструктура значно знижує інвестиційну привабливість громади, що, в свою чергу, ускладнює розвиток економіки та створення нових робочих місць. Модернізація інфраструктури вимагає значних фінансових витрат, тому для забезпечення ефективної реалізації таких проєктів необхідно розробити комплексну стратегію залучення додаткових фінансових ресурсів. Це може включати не тільки використання місцевих бюджетних коштів, а й активне залучення державних субсидій, міжнародних грантів та інвестицій від приватного сектору. Використання стратегічного підходу до фінансування інфраструктурних проєктів дозволить не лише вирішити поточні проблеми, а й створить основу для сталого розвитку громади в майбутньому, підвищить її економічну стабільність та привабливість для інвесторів.

Підтримка малого бізнесу є однією з найважливіших складових економічного розвитку громади, однак на сьогоднішній день частка бюджету, що виділяється на підтримку підприємництва, є надзвичайно низькою — всього 0,10%. Це абсолютно недостатньо для створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу, який, у свою чергу, є основним джерелом нових робочих місць і важливим фактором місцевого економічного зростання. Малі підприємства мають величезний потенціал для інновацій, створення конкурентоспроможних товарів і послуг, а також для стимулювання розвитку суміжних секторів економіки. Тому для зміцнення цієї сфери необхідно значно збільшити фінансування спеціальних програм, орієнтованих на підтримку підприємців.

До таких заходів можна віднести створення та фінансування бізнес-інкубаторів, організацію coworking-просторів, надання пільгових кредитів та грантів для стартапів, а також розвиток мережі консультаційних і освітніх програм для підприємців. Такі ініціативи не тільки допоможуть забезпечити малому бізнесу доступ до ресурсів і інфраструктури, але й створять сприятливі умови для його сталого розвитку та масштабування. Активна підтримка підприємництва дозволить підвищити економічну активність, зменшити рівень безробіття та залучити інвестиції, що має прямий вплив на покращення якості життя в громаді.

Для досягнення максимальної ефективності використання фінансових ресурсів Казанківської громади, необхідно впровадити ряд стратегічних кроків, спрямованих на оптимізацію бюджету. Перш за все, слід запровадити систему моніторингу та регулярної оцінки ефективності витрат, особливо у сфері соціальних програм. Це дозволить не лише точно визначати, кому і в якому обсязі необхідна допомога, а й запобігати нераціональному використанню коштів, що виділяються на соціальну підтримку.

Ключовим елементом цієї системи має бути ефективний механізм націлювання фінансів, що дасть змогу забезпечити допомогу саме тим категоріям населення, які найбільше потребують підтримки, водночас мінімізуючи адміністративні витрати на управлінські функції. Відповідно,

скорочення зайвих витрат на адміністрування дозволить перенаправити звільнені кошти на реалізацію інших важливих програм, таких як модернізація інфраструктури, підтримка підприємництва або розвиток освіти та охорони здоров'я.

Таким чином, підвищення прозорості та ефективності витрачання бюджетних коштів є важливим кроком до забезпечення сталого економічного розвитку громади, що сприятиме покращенню якості життя її мешканців.

Необхідно значно збільшити фінансування програм, орієнтованих на підтримку малого та середнього бізнесу, оскільки розвиток підприємництва є критично важливим для створення нових робочих місць і стимулювання місцевої економіки. Підприємці відіграють ключову роль у забезпеченні економічної динаміки громади, створюючи додаткову вартість і сприяючи залученню нових інвестицій.

Для того, щоб підприємці могли реалізувати свій потенціал і стати справжніми драйверами економічного зростання, важливо створювати для них комфортні умови. Це передбачає не лише доступ до фінансових ресурсів через доступні кредити та субсидії, але й розвиток інфраструктури, яка буде сприяти зростанню стартапів і малих підприємств. Наприклад, створення бізнес-інкубаторів, коворкінг-просторів та програм навчання для підприємців допоможе підтримати їхні ініціативи та підвищити рівень їхньої конкурентоспроможності.

Загалом, інвестиції в розвиток бізнесу на місцевому рівні повинні стати одним з пріоритетних напрямків фінансової політики громади, оскільки підтримка підприємництва — це не лише безпосереднє зростання економічної активності, але й довгострокове створення стійких робочих місць та покращення загального добробуту населення.

Щодо інфраструктури, необхідно зосередити зусилля на модернізації ключових об'єктів, зокрема доріг, комунікаційних мереж та енергозберігаючих систем. Ці напрямки мають стратегічне значення для покращення якості життя мешканців громади, підвищення її інвестиційної привабливості та забезпечення стійкого економічного розвитку. Адже добре розвинута інфраструктура є

основою для залучення нових інвестицій, створення робочих місць і стимулювання місцевого бізнесу.

Однак реалізація таких масштабних проєктів потребує значних фінансових ресурсів. Тому важливо активно шукати можливості для залучення додаткових коштів через державні програми, міжнародні гранти та співпрацю з приватним сектором. Встановлення партнерств із міжнародними організаціями, участь у програмах технічної допомоги та отримання фінансування через європейські та міжнародні фонди можуть забезпечити необхідні інвестиції для реалізації інфраструктурних проєктів без надмірного навантаження на місцевий бюджет.

Завдяки такому підходу громада зможе не лише оновити свою інфраструктуру, але й зробити її більш сталим, енергоефективним та здатним задовольняти сучасні потреби мешканців та бізнесу, сприяючи таким чином сталому розвитку регіону в довгостроковій перспективі.

Для підвищення прозорості та ефективності використання бюджетних коштів важливо впровадити систему комплексного фінансового контролю та моніторингу. Така система дозволить не лише зменшити ризики корупційних проявів, але й забезпечить більш високий рівень довіри серед населення до діяльності місцевої влади. Встановлення чітких механізмів контролю дозволить вчасно виявляти нецільове або нераціональне використання бюджетних ресурсів і оперативно вживати необхідних заходів для виправлення ситуації.

Крім того, важливо зробити бюджетний процес відкритим і доступним для громадян. Впровадження інструментів електронного урядування, таких як онлайн-платформи для моніторингу витрат, публічні звіти та аналітичні дані, дозволить жителям громади отримувати актуальну інформацію про використання бюджетних коштів. Це не лише сприятиме підвищенню рівня обізнаності, але й дасть можливість громадянам брати активну участь у прийнятті фінансових рішень через механізми громадських слухань, електронних петицій або громадських рад.

Такий підхід не лише зміцнить довіру до органів місцевого самоврядування, а й сприятиме підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів на користь громади. Активна участь громадян у

фінансовому управлінні стане важливим елементом демократичного контролю та дозволить забезпечити баланс між інтересами місцевої влади та населення.

Інвестиційна привабливість громади є одним із ключових факторів її сталого розвитку, і цьому аспекту варто приділяти значну увагу. Для ефективного залучення інвестицій необхідно створити чітку стратегію, яка б охоплювала як розвиток інфраструктури, так і культурних та туристичних проєктів. Розвиток інфраструктури, зокрема транспортної, енергетичної та комунікаційної, є фундаментом для залучення інвесторів, оскільки він створює необхідні умови для розвитку бізнесу та зниження операційних витрат.

Особливу увагу слід приділити потенціалу туристичного розвитку, адже наявність унікальних природних, історичних та культурних ресурсів може стати потужним інструментом для залучення туристів та створення нових робочих місць у сфері гостинності, рекреації та культури. Наприклад, організація фестивалів, розвиток культурно-освітніх центрів або створення туристичних маршрутів може значно підвищити популярність громади серед туристів і інвесторів.

Створення сприятливого інвестиційного клімату передбачає також розробку і реалізацію програм підтримки малого і середнього бізнесу, що стане важливим кроком для стимулювання підприємницької активності. Залучення інвесторів може бути забезпечено шляхом створення бізнес-інкубаторів, стимулювання стартапів і розширення фінансових та інфраструктурних можливостей для підприємців.

Таким чином, комплексний підхід до розвитку інфраструктури, культури та бізнес-середовища громади дозволить не лише підвищити її інвестиційну привабливість, але й стимулювати економічне зростання через створення нових робочих місць і розвиток місцевої економіки.

Забезпечення сталого та всебічного розвитку громади потребує не лише стратегічного підходу до управління фінансами, але й постійного вдосконалення системи фінансового управління на всіх рівнях. Це включає в себе не тільки ефективне планування та розподіл бюджету, а й активне залучення додаткових фінансових ресурсів, зокрема через державні програми, міжнародні гранти,

інвестиційні проєкти та партнерства. Такі заходи дозволяють громадам більш ефективно використовувати наявні ресурси, фінансувати важливі соціальні, інфраструктурні та економічні проєкти без значного навантаження на місцеві бюджети.

Ключовим елементом у цьому процесі є розвиток прозорості та відкритості у фінансових процесах. Запровадження чіткої системи фінансового контролю та моніторингу дозволяє не лише знижувати рівень корупції та неефективного використання коштів, але й зміцнювати довіру громадян до місцевої влади. Залучення громади до процесів прийняття рішень щодо фінансів забезпечує більшу відповідальність за їх використання та стимулює активність місцевих жителів у розвитку своєї громади.

Особливу увагу слід приділяти створенню сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу, оскільки саме ці сектори є основними драйверами економічного зростання на місцевому рівні. Підтримка підприємців, розвиток інфраструктури для стартапів і бізнес-інкубаторів, доступ до фінансування та надання податкових пільг можуть стати важливими кроками для створення конкурентоспроможної місцевої економіки, що здатна забезпечити нові робочі місця і стабільне економічне зростання.

В умовах децентралізації, коли місцеві органи влади отримують більше повноважень і відповідальності, оптимізація використання фінансових ресурсів стає ключовим фактором для досягнення економічної самодостатності та стабільного розвитку громади. Це також сприяє підвищенню її здатності до самоорганізації, залучення додаткових інвестицій і розвитку соціальної інфраструктури, що є основою для покращення якості життя її мешканців у довгостроковій перспективі.

Тому оптимізація фінансових ресурсів та впровадження інноваційних підходів у фінансове управління є важливими складовими для досягнення сталого розвитку територіальних громад у постійно змінюваному економічному середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванов Ю. Ф. Бюджетна система України. Київ: Вид-во "Юридична думка", 2018.
2. Черевко Л. І. Фінансове право України. Київ: Алерта, 2014.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Київ: Верховна Рада України, 2001.
4. Буковинський І. В., Кавун О. В. Фінансування місцевого самоврядування в Україні. Харків: ОВС, 2020.
5. Петров О. М., Дьяков С. В. Фінансове забезпечення розвитку місцевих громад в Україні: сучасні тенденції та виклики. Київ: Наукова думка, 2023.
6. Козак В. А., Гречко І. В. Проблеми фінансової прозорості на рівні місцевих органів влади. Львів: Академія управління, 2022.
7. Литвиненко В. І. Фінансова незалежність органів місцевого самоврядування: теоретичні та практичні аспекти. Харків: Право, 2021.
8. Олійник О. Ю. Фінансові ресурси місцевих бюджетів та їх роль у соціально-економічному розвитку територіальних громад. Київ: Центр наукових досліджень, 2022.
9. Грінченко Т. М., Ковальчук С. П. Місцеві бюджети і фінансові ресурси: сучасні виклики та перспективи розвитку. Львів: Наукова бібліотека, 2023.
10. Бондаренко О. В. Фінансова стабільність місцевих громад: роль і значення для економічного розвитку. Одеса: Остром, 2022.
11. Романенко С. І. Трансформація фінансування місцевого самоврядування в умовах децентралізації. Чернівці: Чернівецький університет, 2023.
12. Бенедиктова Н. П., Петренко І. В. Фінансові ресурси місцевого самоврядування: проблеми та шляхи ефективного використання. *Економіка та управління національним господарством*, 12(2), 45-53, 2020.
13. Шевченко В. І. Фінансування місцевих бюджетів в Україні: теорія та практика. Київ: Наукова думка, 2021.
14. Баранов М. В. Бюджетна політика та управління фінансами в умовах

децентралізації. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020.

15. Петров А. В. Державне і місцеве фінансування інфраструктурних проектів. Київ: Юрінком Інтер, 2019.

16. Степаненко М. І. Фінансове управління місцевими бюджетами: теорія та практика. Харків: ОВС, 2020.

17. Чернявська О. М. Фінансова стабільність і розвиток місцевих громад в умовах децентралізації. Львів: Літера, 2018.

18. Іваненко О. Ю. Управління довгостроковими фінансами місцевих органів влади. Одеса: Одеський національний університет, 2022.

19. Іванова Л. В. Бюджетні ресурси та їх ефективне використання в умовах децентралізації. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2019.

20. Левченко О. М. Фінансування державних і місцевих програм: теоретичні та практичні аспекти. Київ: Центр економічних досліджень, 2020.

21. Руденко С. П. Міжнародні фінансові ресурси для розвитку місцевих громад: теорія і практика. Одеса: Одеський університет, 2021.

22. Олійник В. П. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування: теорія і практика управління. Київ: Вид-во "Юридична думка", 2020.

23. Яковенко О. І. Фінансове забезпечення місцевого самоврядування в Україні: проблеми та перспективи. Львів: Літера, 2019.

24. Ковальчук С. В. Місцеві бюджети та фінансові ресурси: стратегія розвитку. Харків: Харківський національний університет, 2021.

25. Яковенко О. І. Фінансова децентралізація в Україні: вплив на місцеві бюджети та економічний розвиток. Київ: Академія фінансів, 2020.

26. Шевченко В. М. Децентралізація влади та її фінансові наслідки для місцевих громад в Україні. Одеса: Одеський національний університет, 2019.

27. Ковальчук С. П. Міжбюджетні трансферти та їх роль у розвитку місцевих громад в Україні. Київ: Видавництво Національної академії державного управління, 2020.

28. Сорока О. І. Міжбюджетні відносини та їх вплив на соціально-економічний розвиток регіонів. Львів: Літера, 2021.

29. Лісовий І. Я. Фінансове управління в умовах місцевої децентралізації:

кредити та позики як інструменти розвитку. Київ: Інститут фінансів, 2020.

30. Чорнобай О. В. Фінансування інфраструктурних проєктів через кредити: досвід українських громад. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2019.

31. Левченко А. О. Ефективне управління місцевими фінансами в умовах реформ. Одеса: ОДУ, 2022.

32. Демченко І. В. Контроль за місцевими бюджетами: теорія та практика. Чернівці: ЧДУ, 2021.

33. Бюджетний кодекс України. Закон України від 8 липня 2010 року № 2456-VI (зі змінами та доповненнями)

34. Закон України «Про місцеві державні адміністрації». Київ: Верховна Рада України, 1999.

35. Ситник Л. О. Місцеві фінанси: теоретичні засади та сучасні тенденції розвитку. Київ: КНТЕУ, 2020.

36. Герасимчук А. М., Сімонова М. В. Фінансове управління органами місцевого самоврядування в умовах децентралізації. Київ: ІФНТУНГ, 2021.

37. Андрєєва І. В. Фінансування інфраструктури місцевих громад: теоретичні аспекти та практичні рекомендації. Київ: Либідь, 2022.

38. Петренко А. І. Роль місцевих бюджетів у розвитку інфраструктури територіальних громад. Одеса: ОНУ, 2021.

39. Шевчук О. В. Бюджетна політика в умовах фінансової децентралізації в Україні. Харків: Прапор, 2020.

40. Єфремова В. В. Децентралізація: зміни в управлінні місцевими бюджетами. Київ: Наукова думка, 2019.

41. Власенко М. І. Місцеві фінанси та податкові реформи: практичні аспекти. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020.

42. Жук С. В. Фінансове управління та бюджетна політика місцевих органів влади. Чернівці: Чернівецький університет, 2021.

43. Онищенко В. І. Фінансова звітність органів місцевого самоврядування: проблеми та шляхи вдосконалення. Київ: Алерта, 2022.

44. Кулініч І. В. Теорія та практика управління місцевими бюджетами в умовах фінансової децентралізації. Харків: ХНУ, 2020.

45. Пащенко О. В. Міжбюджетні відносини в умовах децентралізації: вплив на розвиток місцевих громад. Київ: Видавництво "Інтелект", 2021.
46. Кравець О. О. Стратегії фінансування місцевих громад в умовах змін в бюджетному процесі. Київ: Дніпровський економічний інститут, 2023.
47. Шевченко Т. В. Місцеві бюджети і фінансова стабільність в умовах економічних реформ. Львів: Літера, 2022.
48. Баришевський М. В., Турчин І. В. Сучасні підходи до фінансування проектів розвитку місцевих громад в Україні. Харків: Вища школа, 2021.
49. Програма комплексного відновлення території Казанківської селищної територіальної громади, URL: <https://kazanka-gromada.gov.ua/programma-kompleksnogo-vidnovlennya-teritorii-kazankivskoi-selischnoi-teritorialnoi-gromadi-09-14-20-03-10-2023/>

ДОДАТКИ

Перелік населених пунктів Казанківської селищної ТГ

н/п	Назва населеного пункту	Чисельність мешканців, осіб	Чисельність ВПО	Загальна кількість населення (з ВПО)
1.	село Андріївка	8	1	9
2.	село Білівка	19	0	19
3.	село Бурячки	9	0	9
4.	село Великоолександрівка	597	43	640
5.	село Великофедорівка	4	0	4
6.	село Вербове	35	0	35
7.	село Весела Балка	329	0	329
8.	селище Висунь	82	0	82
9.	селище	4	0	4
10.	село Дмитрівка	218	0	218
11.	село Дмитро-Білівка	198	2	200
12.	селище Добровільське	27	3	30
13.	селище Казанка	6523	1407	7930
14.	селище Казанка(станція)	396	32	428
15.	село Каширівка	292	3	295
16.	село Козлівка	18	0	18
17.	селище Копані	0	0	0
18.	село Кротівка	3	0	3
19.	село Лагодівка	199	12	211
20.	село Лазарівка	16	0	16
21.	село Лозове	0	0	0
22.	село Любомирівка	6	0	6
23.	село Малофедорівка	17	0	17
24.	село Мар'янівка	77	0	77
25.	село Миколаївка	988	12	1000
26.	село Миколо-Гулак	542	0	542

Продовження Додатка А

27.	село Михайлівка	441	18	459
28.	село Неудачне	59	0	59
29.	село Нова Висунь	39	0	39
30.	село Нове	14	0	14
31.	село Нововасилівка	27	0	27
32.	село Нововолодимирівка	150	2	152
33.	село Новогригорівка	123	5	128
34.	село Новоданилівка	103	3	106
35.	селище Новоданилівка	509	43	552
36.	село Новолазарівка	503	16	519
37.	село Новоолександрівка	6	0	6
38.	село Новоскелюватка	45	0	45
39.	село Новоукраїнка	38	0	38
40.	село Новофедорівка	254	10	264
41.	село Павлівка	5	0	5
42.	село Петрово-Висунське	14	0	14
43.	село Пищевеця	2	0	2
44.	село Покровка	6	0	6
45.	село Романівка	38	4	42
46.	село Сергіївка	74	2	76
47.	село Слобідка	2	0	2
48.	село Тарасівка	3	0	3
49.	село Тернове	8	0	8
50.	село Троїцько-Сафонове	1051	24	1075
51.	село Троянка	167	10	177
52.	село Утішне	5	0	5
53.	селище Утішне	30	0	30
54.	село Червона Новоселівка	8	0	8
	Разом	14331	1652	15983